

XIII. Lastensuojelu

Lastensuojelulautakunnan v:ltä 1937 antama kertomus¹⁾ oli seuraavan sisältöinen:

Yleiskatsaus. Vuosi 1937 on koko maamme lastensuojelutoiminnassa erikoisesti huomattava siihen nähden, että sen alussa astuivat voimaan tammikuun 17 p:nä 1936 vahvistettu lastensuojelulaki ja sen täydennyksenä toukokuun 8 p:nä 1936 annettu lastensuojeluasetus, joiden kautta tämä näihin asti suurelta osaltaan vapaaehtoisuuden varassa hoidettu ja eri kunnissa varsin erilaiselle tasolle jäänyt tärkeä työala saatiin vihdoinkin lakisääteiselle ja entistä yhtenäisemmälle pohjalle. Samoin astui kertomusvuoden alussa voimaan valtioneuvoston joulukuun 4 p:nä 1936 antama kunnallista huoltolautakuntaa koskevan lain 9 §:ään nojautuva erikoisasetus Helsingin kaupungin yhteiskunnallisen huollon hallinnosta, jonka mukaan lapsiin ja nuoriin henkilöihin kohdistuva huolto, paitsi milloin on kysymyksessä lastensuojelulain 9 §:n 2 momentin a-kohdassa mainittu tapaus, kotipaikkaoikeuden selvitys tai korvauksen haku hoitokustannuksista, on Helsingissä oleva edelleenkin hallinnollisesti itsenäisen lastensuojelulautakunnan asiana.

Näiden uusien lakisäännösten johdosta olivat lastensuojelulautakunnan ja sen alaisten lastenhuoltolaitosten vähän aikaisemmin tarkistetut ja täydennetyt ohjesäännöt muovailtavat jälleen toiseen asuun. Uuden lastensuojeluohjesäännön, jonka 4 §:n mukaan erikoinen jaosto lautakunnan päätösvaltaa käyttäen käsittelee kysymykset lapsen tai nuoren henkilön ottamisesta lautakunnan huostaan lastensuojelulain 12 §:n 1 momentissa mainitussa tapauksessa, kaupunginvaltuusto hyväksyi huhtikuun 28 p:nä 1937 ja sai se kesäkuun 9 p:nä 1937 sosiaaliministeriön vahvistuksen. Lastensuojelulautakunnan uuden työjärjestyksen sekä lastenhoidonneuvolain ja lastenhuoltolaitosten ohjesäännöt hyväksyi kaupunginvaltuusto lokakuun 6 p:nä 1937 alistaen viimeksi mainitut lastensuojelulain mukaisesti sosiaaliministeriön vahvistettaviksi, mikä ei kuitenkaan ennättänyt tapahtua kertomusvuoden aikana.

Mitä muuten tulee uusien huoltolakien vaikutukseen pääkaupungin lastensuojelutoiminnassa, joka käytännön vaatimuksesta on lähes neljäkymmenen vuoden kuluessa kehittynyt aste asteelta yhtä kauan valmis-
teilla olleen lastensuojelulain viittomiin suuntiin, on työn lisäys aikaisempiin vuosiin verrattuna tuntunut enemmän alaikäisten lainrikkojain asioiden seuraamisessa ja kasvattilasten hoidon valvonnassa, joissa suhteissa lastensuojelulaki toimeenpanoasetuksineen on tuonut uusia velvoituksia. Myöskin lain määräämää suojeluvalvontaa kasvatuksellisesti vaikeisiin

¹⁾ Eräät kertomusta seuranneet taulukkotiedot, joita ei ole tähän merkitty, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa v:ltä 1938.

lapsiin nähden on harjoitettu. Lautakunnan huostaanotettavain lasten lukumäärää ei lastensuojelulain voimaantulon toistaiseksi hyvien ansiomahdollisuuksien vallitessa ole pääkaupungissa lisännyt.

Kertomusvuoden lopussa määrättiin myöskin syyskuun 24 p:nä 1937 annetun ja kuluva v:n 1938 alussa voimaantulon äitiysavustuslain sekä siihen liittyvän marraskuun 26 p:nä 1937 annetun toimeenpanoasetuksen edellyttämät avustustoimenpiteet lastensuojelulautakunnan huollettaviksi, mikä tähän asti saadun kokemuksen mukaan on suuresti lisännyt lautakunnan työtä. Lähempi selostus tästä liittyy kuitenkin vasta v:n 1938 toimintakertomukseen.

Muista pääkaupungin lastensuojelua koskevista yleisistä asioista ansaitsee erikoisesti mainita, että ahtaat ja muutenkin puutteelliset huoneistot ovat edelleen suuresti raskauttaneet hoitohenkilökunnan työtä useissa lautakunnan alaisissa lastenhuoltolaitoksissa ilman että tähän asiointilaan olisi saatu lautakunnan esittämiä parannuksia. Monien vuosien odotuksen jälkeen on uutta vastaanotto- ja ammattioppilaskotia varten tosin jo merkitty määräraha talousarvioon, mutta rakennustöitä ei valitettavasti ole vieläkään aloitettu.

Lautakunnan kokoonpano. Lastensuojelulautakuntaan kuuluivat v:ksi 1937—39 valittuina päätoimittaja E. Kilpi puheenjohtajana, teologiantohtori P. Virkkunen varapuheenjohtajana ja muina varsinaisina jäseninä rouva M. Huttunen, toimisto-apulainen T. Larsson, oikeusneuvosmies T. Nilsson, kirjanpitäjä B. Tabell ja professori A. Ylppö, sekä varajäseninä ylilääkäri P. Heiniö, toimittaja K. Kukkonen, toimittaja K. M. Rydberg, varatuomari R. V. Rönholm ja opettajatar K. Saltzman.

Lautakunnan varsinaiset jäsenet, jäsen Larssonia lukuunottamatta, muodostivat samalla lautakunnan alaisissa laitoksissa toimivien kansakoulujen johtokunnan, johon opettajakunnan edustajana kuului v. 1937 opettaja V. E. Uusivirta sekä opettajiston varaedustajana opettaja T. Reino.

Kaupunginhallitusta edusti sekä lautakunnassa että koulujen johtokunnassa toimittaja Y. Räisänen.

Lastensuojeluohjesäännön 4 §:ssä säädettyyn jaostoon kuuluivat oikeusneuvosmies T. Nilsson puheenjohtajana, teologiantohtori P. Virkkunen varapuheenjohtajana ja muina varsinaisina jäseninä professori A. Ylppö ja rouva M. Huttunen sekä varajäseninä ylilääkäri P. Heiniö, päätoimittaja E. Kilpi, toimittaja K. Kukkonen ja opettajatar K. Saltzman.

Opetuksen tarkastuksesta lautakunnan alaisissa kouluissa huolehtivat Helsingin kaupungin kansakoulujen ohjesäännön mukaisesti suomenkielisten kansakoulujen ensimmäinen tarkastaja A. Huuskonen ruotsinkielisten kansakoulujen tarkastaja R. Malmbergin avustamana.

Lautakunnan sekä sen jaoston ja koulujen johtokunnan kokoukset. Lastensuojelulautakunta kokoontui entiseen tapaansa jokaisen kuukauden toisena ja neljäntenä tiistaina, paitsi kesä-, heinä- ja elokuun aikana, jolloin kokouksia oli ainoastaan kerran kuukaudessa. Ylimääräisiä kokouksia pidettiin 2 ja jaoston kokouksia 3. Kansakouluasioita, jolloin myöskin opettajakunnan edustaja osallistui päätöksiin, käsiteltiin 6 kokouksessa. Lisäksi kokoontuivat lautakunnan keskuudestaan eri tehtäviä varten asettamat valiokunnat 3 kertaa. Pöytäkirjat lautakunnan kokouksista toimintavuoden kuluessa sisältävät yhteensä 2,257 (edellisenä vuotena 1,941) eri asiaa, joista 605 (509) yleisen kanslian, 1,274 (1,104) turvattomien lasten huolto-toimiston ja 378 (328) aviottomien lasten huoltotoimiston esittämiä.

Tärkeimmät asiat. Paitsi uusien ohjesääntöjen ja talousarvioehdotuksen valmistelua, lasten huoltoonottamista, avustusten lakkauttamista, elatussopimusten vahvistamista, lasten koulunkäynnin ja jatko-opetuksen järjestelyä koskevia y.m. lastensuojeluviraston ja lastenhuoltolaitosten jokapäiväisestä toiminnasta johtuvia asioita, lautakunta käsitteli kertomusvuoden aikana erinäisiä yhteiskunnallisen lastensuojelun ja nuorisonhuollon sekä alaistensa laitosten ja niihin kuuluvien maatilojen kehittämistä tarkoittavia kysymyksiä, joista tässä mainittakoon seuraavat:

Tarkastaja M. Sillanpää y.m. olivat tehneet kaupunginvaltuustolle esityksen, että valtuusto jättäisi kaupunginhallituksen valmisteltavaksi kysymyksen vähintään 200 markkaa kuukaudessa käsittävän eläkkeenluontoisen lapsiavustuksen myöntämisestä sellaisille lapsille, joilla ei ole muita huoltajia kuin äitinsä, eivätkä äidin verotettavat tulot ylitä 9,000 markkaa vuodessa. Asiasta kaupunginhallitukselle tammikuun 12 p:nä antamassaan lausunnossa lautakunta huomautti, että erinäisten uusien lakien johdosta tämän kysymyksen käsittelypohja on meillä jonkun verran muuttunut v:n 1925 jälkeen, jolloin tarkastaja Sillanpään samantapainen aloite viimeksi oli kaupungin hallintoelimissä pohdittavana, mutta piti kuitenkin toivottavana, että kaupunginhallitus asettaisi komitean asian perinpohjaista selvittelyä ja mahdollisen avustussuunnitelman laatimista varten.

Koska komitea, jonka valtioneuvosto oli lokakuun 31 p:nä 1935 asettanut valmistelemaan kasvatus- ja tylsämielislaitosten valtionapua koskevia kysymyksiä, oli laatinut uuden, entisestä käytännöstä poikkeavan kaavakkeen kunnallisten ja yksityisten kasvatuslaitosten valtionavusta joulukuun 19 p:nä 1922 annetun lain soveltamista varten, jossa kaavakkeessa m.m. kunnan omistamien laitoshuoneistojen vuokra oli ehdotettu jätettäväksi valtion avustettavien menojen ulkopuolelle, huomautti lautakunta asiasta sosiaaliministeriölle joulukuun 14 p:nä 1937 lähettämässään kirjelmässä, ettei tällaista voimassa olevan lain tulkintaa voitane pitää oikeana, vaan että lautakunnan käsityksen mukaan kaupunki on edelleenkin oikeutettu liittämään valtion vuosittain avustettaviin vuokramenoihin ainakin korkoa ja kuoletusta vastaavan erän myöskin siitä omistamiensa laitosrakennusten perusarvosta, mikä jää jäljelle, kun valtion näihin rakennuksiin aikoinaan myöntämä osuus on ensin vähennetty. Tätä kysymystä, joka edellyttää kyseessäolevan valtionapulain selventämistäkin, ei ole vielä lopullisesti ratkaistu.

Sen johdosta, että lastensuojelulain 8 §:n 2 momentissa mainittujen 16 vuotta täyttäneiden nuorten lainrikkojain kotioioja koskevain selvitysten hankkiminen, poliisi kuulustelun ja oikeuskäsittelyn seuraaminen sekä heille sopivien hoitopaikkojen toimittaminen aiheutti mainitun lain voimaantultua tässä suhteessa niin suuren työnlisäyksen, ettei siitä voitu lautakunnan omilla työvoimilla selvitä, tehtiin helmikuun 23 p:nä Vankeusyhdistyksen kanssa sopimus, jossa tämä suostui toistaiseksi avustamaan lautakuntaa näissä tehtävissä ilman muuta palkkiota kuin se vuotuinen kannatusavustus, minkä yhdistys muutenkin on saanut kaupungilta nuorten rikollisten kotioioja koskevista esitutkimuksistaan.

Helsingin ympäristöalueiden kaupunkiin liittämistä koskevasta kysymyksestä kaupunginhallitukselle huhtikuun 13 p:nä 1937 antamassaan lausunnossa asettui lautakunta omalta osaltaan puoltamaan selvitysmiehen ehdottamien alueiden ja myöskin Leppävaaran yhdistämistä kaupunkiin kaikessa laajuudessaan.

Koska kaupunkiin kesäksi jäävien lasten leikkikenttätöiminta kaippa edelleen kehittämistä, varsinkin mikäli koskee leikkikenttien ulkonaisia toimintaedellytyksiä, esitti lautakunta kesäkuun 1 p:nä kaupunginhallitukselle, että lastenkesävirkestystöiminta otettaisiin pohtimisen alaiseksi ja että lasten leikkikentillä ja uimarannoilla viihtymisen ulkonaisiin edellytyksiin kaupungin eri osissa kiinnitettäisiin asianomaisten viranomaisten taholta entistä suurempaa huomiota. Kaupunginhallitus asettikin sittemmin komitean suunnittelevaan lasten leikki- ja uintipaikkojen järjestelyä.

Sen johdosta, että Nummen pitäjän Tavolan kylässä varsin primitiivisissä vuokrahuoneissa toimiva koulukoti apukouluasteella oleville pojille on osoittautunut liian pieneksi ja ottaen lisäksi huomioon lastenhuoltolaitosten lisääntyvän tarpeen vastaisuuttakin silmällä pitäen, teki lautakunta kesäkuun 15 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen, että vuokraajalta vapautuva Puodinkylän kartano luovutettaisiin lautakunnan käytettäväksi, jonka esittämän suunnitelman mukaan normaalikykyiset lapset Helsingin pitäjän Pakinkylässä sijaitsevasta Toivolan koulukodista siirrettäisiin Puodinkylän kartanoon ja Toivolan koulukodin huoneistot luovutettaisiin Tavolan koulukodille, jonka huoneistojen vuokra-aika päättyy kesäkuun 1 p:nä 1940. Mainittu kartano on kuitenkin sittemmin suunniteltu käytettäväksi muihin tarkoituksiin.

Hyvösen lastenkodin johtokunnan esityksestä kaupunginhallitukselle heinäkuun 23 p:nä antamassaan lausunnossa lautakunta puolsi Vihdin pitäjässä, Enäjärven rannalla, sijaitsevan pienen Ukkola-nimisen huvilatilän ostamista mainitun laitoksen hoidokkien kesäkodiksi. Kaupunginhallitus suostuikin esitykseen ja saatiin tästä huvilasta erinäisin huoneistojen korjauksin sangen tilava ja viihtyisä kesänviettopaikka mainituille lapsille.

Koska ruoka-aineiden säilytyspaikat Bengtsårin koulukodissa olivat puutteelliset ja kasvihuoneetkin rappeutuneet, teki lautakunta elokuun 17 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen näiden epäkohtien korjaamisesta. V:n 1938 talousarvioon merkittiinkin tarkoitusta varten 209,300 markan suurinen määräraha.

Sen johdosta, että asiakkaiden luku Töölön lastenhoidonneuvolassa oli siinä määrin lisääntynyt, ettei yksi terveydenhoitaja enää ennättänyt tätä asemaa hoitaa, teki lautakunta elokuun 20 p:nä kaupunginvaltuustolle esityksen toisen terveydenhoitajan palkkaamisesta mainittuun neuvolaan, mikä myöskin hyväksyttiin.

Aikaisemmin evätyistä Ryttylän tilan puimaladon uusimisesta, lantalan laajentamisesta sekä halkovajan rakentamisesta teki lautakunta kaupunginhallitukselle elokuun 27 p:nä uuden esityksen, mikä hyväksyttiin ja v:n 1938 talousarvioon merkittiin näihin tarkoituksiin yhteensä 239,500 markan suurinen määräraha.

Sittenkun kaupunginhallitus kokouksessaan joulukuun 9 p:nä oli määrännyt äitiysavustuslaissa ja sen toimeenpanoasetuksessa säädetyt toimenpiteet pääkaupungissa lastensuojelulautakunnan huollettaviksi, teki lautakunta joulukuun 21 p:nä kaupunginhallitukselle esityksen, että äitiysavustuksiin kuuluvat vaatekappaleet Helsingin kaupungin osalta saataisiin valmistaa kaupungin omissa työlaitoksissa. Sosiaaliministeriön suostumuksella kaupunginhallitus järjestikin asian mainitulla tavalla.

Saman lain aiheuttamien kansliatehtävien suorittamiseksi teki lautakunta joulukuun 21 p:nä kaupunginvaltuustolle esityksen yhden uuden toi-

mistoapulaisen viran perustamisesta lastensuojeluvirastoon v:n 1938 helmikuun alusta lukien. Kaupunginvaltuusto myönsi toistaiseksi määrärahan ylimääräisen kanslistin palkkaamista varten.

Samana päivänä lautakunta teki kaupunginhallitukselle esityksen lastenhuoltolaitosten palveluskunnan sekä koulukotitiloilla työskentelevien maataloustyöntekijöiden työajan säännöstelystä yhdenmukaiseksi eri laitoksissa, mihin myöskin suostuttiin.

Koulukotitiloista puheenollen mainittakoon edelleen, että Bengtsårin ja Toivoniemen tiloilta voitiin myydä jälleen kertomusvuoden aikana joku määrä saha- ja kuusipaperipuita, minkä kaupan kaupunginhallitus järjesti lautakunnan tilien ulkopuolella.

Lastensuojeluvirasto ja sen virkailijat. Lastensuojelunjohtajana toimi filosofianmaisteri R. Liukkonen, jolle samalla oli keskitetty myöskin lautakunnan sihteerin tehtävät, kasvatuksellisista syistä huostaanotettujen lasten huoltolaitosten välitön valvonta ja lautakunnan talouden hoitaminen. Lautakunnan kassa- ja tiliasiat olivat edelleen yhdistettyinä huoltolautakunnan tilitoimistoon, kun taasen lastenhuoltokorvausten perimisestä huolehti huoltolautakunnan ja lastensuojelulautakunnan yhteinen asiamiestoimisto. — Koulukotien, vastaanotto- ja ammattioppilaskodin sekä Kullatorpan lastenkodin lääkärinä oli lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma, joka tarkasti myöskin tylsämielisten laitoksiin ja aistiovalliskouluhin pyrkivät lapset sekä yleensä 7 vuotta vanhemmat lautakunnan hoidokit ja lisäksi lautakunnan kesäksi maalle toimittamat lapset. Yleisen kanslian kansliatehtäviä hoiti neiti C. Nyström neiti M. Aallon avustamana sekä vastaanotto- ja rekisteritoimistoa neiti M. Tawaststjerna neitien H. Stråhlmanin ja T. Parman avustaessa toimistolle ilmoitettujen lastensuojelutapausten tutkimisessa.

Lastenvalvojana toimi varatuomari J. Kunnas syyskuun 10 p:ään saakka, jolloin tämän tehtävissään tunnollisen sekä käytökseltään tasaisen ja miellyttävän vasta 32 vuoden ikäisen virkamiehen elämä sammui järkyttävän kostomurhan uhrina. Muuan raivostunut elatusvelvolliseksi tuomittu oli vuorokautta aikaisemmin hyökännyt pistooli kädessä lastenvalvojan virkahuoneeseen ja laukaissut siitä työpöytänsä ääressä istuvaan varatuomari Kunnakseen kuolettavan kuulan ampuen vähän myöhemmin itsensäkin. Lastenvalvoja Kunnas, joka haudattiin kaupungin kustannuksella, jätti jälkeensä kauniin muiston. — Vuoden loppuosan hoiti lastenvalvojan tehtäviä väliaikaisesti varatuomari H. Miilumäki.

Lastenhuollontarkastajana sekä samalla nuorisonhuoltajana ja lastenvalvojan varamiehenä oli pastori K. F. Palomäki. Lastenvalvojan ja lastenhuollontarkastajan välittömässä johdossa toimiville aviottomain ja turvattomain lasten huoltotoimistoille kuuluvain lasten hoitoa valvoi lääketieteenlisensiaatti R. Granholm naistarkastajien neiti M. Ahlbergin ja rouva A. Stegmanin avustamana, joista edellinen huolehti 0—3 vuotiaiden ja jälkimmäinen sitä vanhempien lasten sijoituksista. Kaupunkiin sijoitettujen pikkulasten hoidon tarkkaajana toimi rouva I. Stenvall, jonka lisäksi myöskin kunnallisten lastenhoidonneuvolain hoitajat, neidit L. Soini ja L. Hirstiö sekä rouva R. Krohn, osallistuivat lautakunnan huostaan otettujen pikkulasten hoidon valvontaan. Samoin antoivat kaupungin avustamat yksityiset lastenhoidonneuvolat tässä tehtävässä apunsa. Kaupungissa yksityiskoteihin sijoitettujen 3 vuotta vanhempien lasten hoitoa valvoivat naisopastajat rouvat M. Ekholm ja E. Rätty sekä

neiti M. Ramstedt, jotka huolehtivat myöskin nuorisonhuoltojaostolla tarpeellisista kotikäynneistä. Kansliatehtäviä turvattomain lasten huolto-toimistossa hoitivat neidit E. Ekholm ja G. Boldt sekä nuorisonhuolto-jaostolla neiti E. Hirn. Lastenvalvojan perimistöimistöä hoiti rouva A. Aminoff ja aviottomain lasten huoltotoimiston kansliatehtävistä huolehti-ivat rouvat M. Hainari ja V. Hyvärinen.

Lautakunnan tekemäin päätösten johdosta tai muusta syystä lähetet-tiin lastensuojeluvirastosta kertomusvuoden kuluessa yhteensä 9,646 (edellisenä vuonna 7,817) kirjelmää tai laajempaa esitystä, joista 904 (716) lautakunnan puheenjohtajan ja sihteerin allekirjoittamia, 707 (664) toimitusjohtajan lähettämiä, 591 (508) rekisteritoimistosta, 1,912 (1,687) turvattomain lasten huolto-osastolta, 4,933 (3,742) aviottomain lasten osastolta ja 599 (500) nuorisonhuoltojaostolta toimitettuja. Näiden li-säksi lähetettiin viraston eri osastoilta lasten vanhemmille tai muille yksi-tyisille henkilöille joukko kirjeellisiä kansliaankutsuja tai muita tieduste-luja, joita ei katsottu tarpeelliseksi rekisteröidä.

Ilmoitukset lastensuojelutoimenpiteitä kaipaavista lapsista. Lukuunotta-matta lastensuojeluviraston nuorisonhuolto-jaostolle ilmoitettuja 531 koulusta poisjäänyttä lasta kuin myöskin saman jaoston välityksellä 312 kesäksi maalle pyrkinyttä sekä 1,821 leikkikentille ilmoittautunutta lasta jätettiin lautakunnan vastaanotto- ja rekisteritoimistoon kertomusvuoden kuluessa yhteensä 1,820 (edellisenä vuonna 1,449) ilmoitusta hoidon ja kasvatuksen puutteessa olevista lapsista ja nuorista henkilöistä, jakautuen ilmoitukset ilmoituksen tehneisiin nähden seuraavasti:

Huoltolautakunta	168	Vanhemmat itse	349
Kansakouluntarkastajat	31	Lastensuojeluyhdistykset	57
Poliisilaitos	183	Yksityishenkilöt	308
Muut viranomaiset	140	Lastensuojeluvirkailijat	584
		Yhteensä	1,820

Ilmoittajain tiedonantojen mukaan oli ilmoituksen aiheena:

Lain rikkominen	172	Lasten avioston syntyperä	507
Muut kasvatukselliset syyt	164	Lasten pahoinpitely tai huono hoito	104
Lasten aistiviallisuus tai vähä-lahjaisuus	14	Vanhempien huono elämä	88
Lasten turvattomuus	760	Muut syyt	11
		Yhteensä	1,820

Useat ilmoitetuista tapauksista olivat lastenvalvojalle tarkoitettuja tai osoittautuivat toimeenpannuissa tutkimuksissa sen laatuksiksi, etteivät ne aiheuttaneet asianomaisille annettuja ohjeita tai varoituksia ankarampia toimenpiteitä. Minkä verran ilmoitetuista lapsista oli otettava lautakunnan huostaan samoin kuin muutkin heihin kohdistuneet erikoisemmat toimen-piteet ja niiden perusteena olevat syyt ilmenevät seuraavista kertomuksessa esiintyvissä selostuksista.

Lastensuojelulautakunnan huostaan otetut lapset. V:n 1937 alussa oli lastensuojelulautakunnan täysihuollossa edellisestä vuodesta jäljellä kaik-

kiaan 2,453 lasta ¹⁾. Vuoden kuluessa otettiin hoidettavaksi 690, joten kertomusvuoden aikana on lautakunnan täysihuollossa ollut yhteensä 3,143 lasta. Kun vuoden aikana poistettiin 714, jäi seuraavaan vuoteen kaikkiaan 2,429 lasta. Edellä mainituista 3,143 lapsesta oli lautakunnan yleisen kanslian huollettavana 416 suojelukasvatusta tarvitsevaa ja turvattomain lasten huoltotoimiston hoivissa 2,675 n. s. köyhäinhoidollista eli turvatonta lasta. Sitä paitsi oli 52 lasta osan vuodesta yleisen kanslian ja osan vuodesta turvattomain lasten huoltotoimiston huollossa. Lasten vaihtuminen vuoden kuluessa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

Huolto-osasto	Jäljellä v:sta 1936 ¹⁾		Uusia		Yhteensä		Eronneita		Jäljellä v:een 1938		V:n 1937 kuluessa poistettuja ja uudelleen hoitoon otettuja	
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä
Yleisen kanslian huollossa	274	76	90	28	364	104	81	14	283	90	4	—
Turvattomain lasten huoltotoimiston hoivissa	1,063	1,040	310	314	1,373	1,354	337	334	1,036	1,020	16	27
Yhteensä	1,337	1,116 ²⁾	364 ²⁾	326 ²⁾	1,701 ²⁾	1,442 ²⁾	382 ²⁾	332	1,319	1,110	20	27

Kuten edelläolevasta asetelmasta ilmenee, oli kertomusvuoden kuluessa hoidetuista lapsista 47 sellaisia, jotka syystä tai toisesta poistettiin lautakunnan huostasta, mutta myöhemmin otettiin jälleen lautakunnan hoitoon, suurin osa näistä turvattomain lasten osastolla.

Edellä mainituista 3,143 lapsesta oli osa sijoitettu lautakunnan omiin laitoksiin, osa yksityisten ylläpitämiin lastenhoitolaitoksiin ja yksityiskohteihin. Sitä paitsi hoidettiin aistivallisia ja tylsämielisiä sekä raajarikkoisia heille sopivissa erikoislaitoksissa. Lisäksi on 4 lasta saanut vain rahaavustusta. Lasten jakaantuminen eri hoitomuotojen mukaan sekä hoitopäivien luku eri hoitopaikoissa selviää seuraavasta yhdistelmästä.

Hoitomuoto	Lapsia			Hoitopäiviä		
	Poikia	Tyttöjä	Yhteensä	Poikien	Tyttöjen	Yhteensä
<i>Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia, joita hoidettiin</i>						
lautakunnan omilla laitoksissa	310	44	354	83,052	13,315	96,367
aistivallisia ja raajarikkoisten hoitoloissa	8	4	12	1,875	1,097	2,972
ammattikouluissa	3	—	3	610	—	610
sairaaloissa	9	2	11	263	18	281
vajaamielisten hoitoloissa	42	43	85	13,771	14,277	28,048
muissa laitoksissa	3	14	17	409	3,356	3,765
yksityisperheissä	3	—	3	708	—	708
vain raha-avustusta saaneita	1	1	2	—	—	—
Yhteensä	²⁾ 364	²⁾ 104	²⁾ 468	100,688	32,063	132,751

¹⁾ Edellisen vuoden vuosikertomuksen mukaan oli v:een 1937 hoitoon jääneitä kaikkiaan 2,467 lasta, joka tieto täten oikaistaan. — ²⁾ Kahdessa tai useammassa ryhmässä esiintyvä lapsi on otettu summaan vain kerran.

Hoitomuoto	Lapsia			Hoitopäiviä		
	Polkia	Tyttöjä	Yhteensä	Polkien	Tyttöjen	Yhteensä
<i>Turvattomia lapsia joita hoidettiin:</i>						
lautakunnan omilla laitoksissa	349	258	607	65,201	39,591	104,792
yksityisissä lastenhoitolaitoksissa ...	432	481	913	108,615	124,304	232,919
ammattikouluissa	—	2	2	—	365	365
sairaaloissa	59	60	119	2,577	2,807	5,384
yksityisperheissä	718	712	1,430	213,795	211,568	425,363
vain raha-avustusta saaneita	1	1	2	—	—	—
<i>Yhteensä</i>	¹⁾ 1,373	¹⁾ 1,354	¹⁾ 2,727	390,188	378,635	768,823
Kaikkiaan	¹⁾ 1,701	¹⁾ 1,442	¹⁾ 3,143	490,876	410,698	901,574

Mitä lasten syntyperään tulee, oli 1,742 eli 55.4 % avioliitossa syntyneitä, kun taas avioliiton ulkopuolella oli syntynyt 1,401 eli 44.6 %. Turvattomiin lapsiin nähden olivat vastaavat suhdeluvut 53.7 ja 46.3 sekä suojelukasvatusta tarvitseviin lapsiin nähden 66.0 ja 34.0. Kaikista aviosyntyisistä lapsista oli 854:llä eli 49.0 %:lla molemmat vanhemmat elossa, 684:llä eli 39.3 %:lla oli jompikumpi vanhemmista kuollut ja 204 eli 11.7 % oli täysin orpoja. Aviottomista lapsista 671:llä eli 47.9 %:lla oli sekä isä että äiti elossa, 638:lla eli 45.5 %:lla oli isä tai äiti kuollut tai isä tuntematon ja 92:lla eli 6.6 %:lla olivat molemmat vanhemmat kuolleet tai tuntemattomia.

Ikänsä nähden lapset jakaantuivat seuraavasti:

Ikä vuoden päättyessä, vuotta	Suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia		Turvattomia lapsia		Lapsia kaikkiaan	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Alle 2	—	—	240	8.8	240	7.6
2—7	11	2.4	741	27.2	749	23.8
7—13	95	20.3	1,043	38.2	1,122	35.7
13—16	162	34.7	496	18.2	633	20.2
16—18	147	31.5	191	7.0	332	10.6
18—	52	11.1	16	0.6	66	2.1
Tuntematon	1	0.0	—	—	1	0.0
<i>Yhteensä</i>	468	100.0	2,727	100.0	3,143	100.0

Suurin osa lapsista oli syntynyt Helsingissä, nim. 2,319 eli 75.3 % niistä, joiden syntymäpaikka oli tiedossa. Pääkaupunkia ympäröivissä kunnissa oli syntynyt 38 ja muualla Uudenmaan läänissä 189, joten muualla syntyneitä oli ainoastaan 533 eli 17.3 %. Köyhäinhoidollinen kotipaikka-oikeus oli 2,593:lla eli 83.9 %:lla Helsingissä, 88:lla kaupunkia ympäröivissä kunnissa sekä 94:llä muualla Uudenmaan läänissä. Vain 191:lla oli kotipaikka-oikeus jossakin muussa maan kunnassa, kun taas 125 lapsen hoitokustannukset valtio korvasi.

Jotta saataisiin selvitettyksi, mihin yhteiskuntaluokkaan lautakunnan huollossa olevat lapset kuuluvat, on heidät ryhmitetty vanhempainsa ammatin mukaan, aviosyntyiset isän ja aviottomat äidin ammatin mukaan. Sen nojalla oli m. m. tehdas- y. m. ammattityöntekijäin lapsia 1,036 eli 33.0 %, muiden työntekijäin 704 eli 22.4 %, palvelijoiden 525 eli 16.7 %,

¹⁾ Ks. tämän kert. s. 155* alav. 2.

itsenäisten liikkeenharjoittajien 312 eli 9.9 %, liikeapulaisten ja palveluskunnan 275 eli 8.7 % sekä virkamiesten ja vapaiden ammattien harjoittajien lapsia 58 eli 1.8 %.

Kodeissa toimitettujen tutkimusten mukaan on syynä siihen, miksi edellä mainitut lapset on otettu lautakunnan hoitoon, useimmissa tapauksissa ollut jokin vanhemmista johtuva seikka. Ainoastaan 415:ssä eli 13.2 %:ssa tapauksista on syy johtunut lapsesta; 267 lasta on nimittäin otettu sairauden, vajaamielisyyden, aistivallisuuden tai raajarikkoisuuden ja 148 lasta pahantapaisuuden vuoksi lautakunnan huostaan. Sen sijaan 2,723:ssa eli 86.6 %:ssa tapauksista syy on johtunut vanhemmista. 757 eli 24.1 % lapsista on otettu huollettavaksi sen vuoksi, että vanhemmilta puuttuu kasvatuskyky, 704:llä eli 22.4 %:lla oli jompikumpi tai molemmat vanhemmista kuolleet, 409 lasta eli 13.0 % oli vanhempiensa hylkäämiä ja 446 lapsen, 14.2 %, vanhemmat olivat joko sairaita tai oli heillä muuten työkyky vähentynyt. 262 tapauksessa, 8.3 %, vanhemmat olivat joko työhaluttomia, huolimattomia tai juoppoja.

Äidinkielenä oli 2,484:llä eli 79.0 %:lla suomi, 571:llä eli 18.2 %:lla ruotsi ja 88:lla eli 2.8 %:lla jokin muu kieli.

Yleisen kanslian hoidokit ja niitä varten tarkoitetut laitokset

Suojelukasvatusta tarvitsevat edellä mainituista lautakunnan huostaan otetuista lapsista olivat lastensuojeluviraston yleisen kanslian hoidossa ja oli näiden huoltamiseen käytettävissä seuraavat kaupungin ylläpitämät laitokset:

Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti talossa Merikatu 21. Edellinen näistä toimii havaintojentekolaitoksena kouluikäisten lasten vastaisiin hoitopaikkoihinsa sijoittamista varten, jota paitsi käytökseltään moitteettomat lapset voivat sen koululaisosastolla asuen käydä kaupungin kansa- ja ammattikouluissa. Ammattioppilaskoti taas tarjoaa asunnon ja hoitoa sellaisille lautakunnan alaisista laitoksista kaupunkiin käsityöläisoppiin tai tehtaiden työpajoihin siirtyville pojille, joilla ei ole kunnollista omaa kotia ja jotka eivät yksin jätettyinä voisi vielä tulla elämässä ominneuvoin toimeen. Vastaanottokodissa on yhteensä 52 ja ammattioppilaskodissa 18 hoitopaikkaa. Kummankin laitoksen johtajana toimi opettaja M. Tuokko, emännöitsijänä neiti E. Mäiseli syyskuun 1 p:ään asti sekä sen jälkeen neiti E. Gröning. Emännöitsijä hoiti samalla tyttöosastoa hoitajatarharjoittelijan avustamana. Poikaosaston hoitajattarena toimi neiti L. Ahola, apunaan toinen hoitajatarharjoittelija, ja ammattioppilaskotia hoiti neiti I. Jääskeläinen. Näiden lisäksi oli kaikilla osastoilla yhteinen keittäjä ja palvelija sekä leipoja ja pesijä.

Bengtsårin koulukoti siihen kuuluvine maatiloineen, Bromarvin pitäjässä, on kaksikielinen ja tarkoitettu enintään 85:lle yläkansakoulun tai jatkokoulun ikäasteella olevalle pojalle. Laitoksen johtajana toimi filosofianmaisteri L. Plathan marraskuun 1 p:ään asti, minkä jälkeen johtajan virkaa hoiti väliaikaisesti vuoden loppuun laitoksen ruotsinkielisen osaston opettaja C. A. Collén. Suomenkielisen osaston opettajana oli T. A. Mikkola. Kummankielisten jatkoluokkain opetustunteja hoitivat edellä mainitut opettajat sekä laitoksen johtaja yhteisesti. Koulukodin emännöitsijänä toimi neiti E. Ranta ja kolmeen eri asuntolaan sijoitettujen oppilaiden

hoitajattarina neidit Z. Ekholm, I. Hänninen ja S. Savonen maaliskuun 5 p:ään asti, jolloin viimeksi mainitun poistuttua hänen tilalleen tuli ensin neiti R. Ingman väliaikaisesti sekä kesäkuun 1 p:stä lukien virkaan vakinaisesti nimitetty neiti S. Korkeakoski. Käytännöllisten ammattien opetusta antoivat veistonopettaja M. J. Pitkänen, räätälimestari A. Stenlund, suutarimestari F. Mäkynen, puutarhuri J. E. Lindqvist, maataloustöiden johtaja A. Holmström, karjanhoitaja F. Merivirta sekä lämmittäjä-mekanikko A. Salmi. Lisäksi kuului laitoksen henkilökuntaan tallimies, renki, keittäjä, leipoja, kaksi pesijää ja kolme palvelijaa.

Tavolan koulukoti, Nummen pitäjässä, on tarkoitettu enintään 25:lle kehityksensä puolesta apukouluasteella olevalle suomenkieliselle pojalle. Laitoksen oppilasasuntolassa on 15 sijaa. Osa oppilaista on sijoitettu täysihoitoon laitoksen lähellä oleviin yksityisperheisiin. Koulukodin johtajana ja samalla opettajana toimi J. Jokinen sekä emännöitsijänä ja oppilasasuntolan hoitajattarena neiti M. Leppäniemi, apunaan keittäjä.

Ryhtylän koulukoti omine maatiloineen, Hausjärven pitäjässä, voi ottaa vastaan 140 yläkansakoulun ja jatkokoulun ikäasteella olevaa suomenkielistä poikaa. Tämän koulukodin toiminnassa on kiinnitetty erikoista huomiota mahdollisimman monipuolisen ja tehokkaan ammattiopetuksen järjestämiseen. Laitoksen johtajana oli diplomi-insinööri V. Antila. Opettajina toimivat T. Reino, A. R. Taipale (virkavapaana olleen opettaja K. Ahtisen sijaisena) ja S. Pellinen. Emännöitsijänä oli neiti M. Nurmi. Viidessä eri kotikunnassa asuvien oppilaiden hoitajattarina toimivat neidit M. Aflecht, E. Roselius, T. Roukko, H. Ilvesvaara ja K. Kettunen maaliskuun 15 p:ään asti, jolloin viimeksi mainitun erottua tätä virkaa hoiti väliaikaisesti neiti A. Ohraniemi heinäkuun 1 p:ään saakka sekä sen jälkeen virkaan vakinaisesti nimitetty neiti R.-M. Blom. Hoitajattarien apuna on ollut hoitajatarharjoittelija. Opetusta eri ammateissa antoivat veistonopettaja L. Keinänen, metallitöidenopettaja V. J. Manner ja seppä K. Moisio, räätälimestari K. V. Laakso, suutarimestari J. A. Lampinen, puutarhuri L. Päivike, maataloustöidenjohtaja V. Niittylä ja karjakko M. Koskinen. Näiden lisäksi kuului laitoksen toimihenkilöihin keittäjä, leipoja, 3 palvelijaa, 2 pesijää, lämmittäjä, tallimies, navetta-apulainen ja 3 maataloustyöntekijää.

Toivoniemen koulukoti siihen kuuluvine maatiloineen, Lohjan pitäjässä, on tarkoitettu 40:lle kansakoulu- ja jatkokouluiässä olevalle suomenkieliselle tytölle. Laitoksen johtajattarena, joka osallistuu myös opetukseen, toimi neiti L. Kivekäs. Opettajattarena oli helmikuun 1 p:ään asti I. Pesonen ja siitä alkaen A. Itkonen sekä emännöitsijänä ja samalla talousaskareiden ohjaajana opettaja L. Virtanen. Lasten hoitajattarena ja samalla käsitöiden opettajattarena toimi käsityöopettaja V. Joukahainen. Maanviljelystehtävistä huolehti maataloustöidenjohtaja J. Arola tallimiehen ja 3 maataloustyömiehen avustamana ja navettatöistä karjakko M. Nurminen käyttäen vanhempia oppilaita apunaan. Lisäksi laitoksessa oli hoitajatarharjoittelija ja palvelija, toimien viimeksi mainittu myös puutarhanhoitajana.

Toivolän koulukoti, Helsingin pitäjän Pakinkylässä, oli lastensuojeluviraston eri toimistoille osittain yhteinen ja mainitaan siitä lähemmin turvattomien lasten huoltotoimiston yhteydessä.

Terveystenhoitoa edellä mainituissa laitoksissa valvoi, kuten jo toisessa yhteydessä on mainittu, lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma ja

oppilaiden hammashoidosta huolehti kaupungin kouluhammasklinikan johtaja T. Hj. Ekman.

Tietopuolinen opetus koulukotien kouluissa oli järjestetty pääasiallisesti pääkaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia noudattaen.

V:n 1937 aikana oli kaikkiaan 310 yleisen kanslian hoidokkia sijoitettu edellä mainittuihin kaupungin ylläpitämiin koulukoteihin ja ilmenee oppilaiden vaihtuminen niissä seuraavasta yhdistelmästä:

Koulukoti	L a p s i a				Hoitopäiviä
	V:sta 1936 siirtyneitä ¹⁾	Uusia	Eronneita	Jäljellä vuoden päättyessä	
Bengtsår	56	32	22	66	22,255
Tavola	23	6	2	27	9,511
Ryttylä	123	35	45	113	43,075
Toivoniemi	31	11	8	34	13,039
Yhteensä	233	84	77	240	87,880

Oppilaiden käytöksen huolellinen valvominen laitoksissa on erittäin tärkeä asia. Tyydytyksellä voidaan todeta, ettei hoidokkien käytöksessä, pienempiä hairahduksia ja muutamia karkausyrityksiä lukuunottamatta, ole suurin piirtein katsoen ollut vakavampaa muistuttamisen aihetta. Asianomaisten johtajain kuukausittain lautakunnan kansliaan lähettämien arvostelujen mukaan, joissa eri arvostelijain vaatimusten mahdollinen erilaisuus on huomioonotettava, käyttäytyi alla mainitusta yhdistelmästä näkyvä prosenttimäärä kaikista oppilaista v. 1937 hyvin, tyydyttävästi tai huonosti:

	Bengtsår	Tavola	Ryttylä	Toivoniemi
Hyvin	54	85	60	48
Tyydyttävästi	26	12	28	52
Huonosti	20	3	12	—
Yhteensä	100	100	100	100

Muissa yleisen kanslian käytettävissä olleissa laitoksissa vaihtuivat hoidokit seuraavasti:

Hoitokoti	L a p s i a				Hoitopäiviä
	V:sta 1936 siirtyneitä	Uusia	Eronneita	Jäljellä vuoden päättyessä	
Vastaanottokoti.....	2	39	37	4	1,343
Ammattioppilaskoti	21	15	17	19	6,417
Toivolan koulukodin eristysosasto	4	2	4	2	487
Yhteensä	27	56	58	25	8,247

Toivolan koulukodissa vietti sitä paitsi eräs kuuromykkäinkoulua käyvä poika lomaansa, yhteensä 120 päivää, samoin kuin Ryttylässä eräs Kajaanin seminaaria käyvä poika, yhteensä 120 päivää.

¹⁾ Ks. tämän kert. s. 155* alav. 1.

Aistivallisia, raajarikkoisia ja tylsämielisiä lapsia oli lautakunnan yleisen kanslian huollossa yhteensä 97 seuraavassa taulukossa mainituissa laitoksissa; 1 lapsi on ollut vuoden kuluessa sekä Helsingin että Sortavalan diakonissalaitoksessa. Mainittakoon vielä, että sokeain-, kuuromykkäin- ja raajarikkoisten kouluissa olleet lapset ovat lomaansa viettäneet jossain muualla.

Laitos	Lapsia								Hoitopäiviä
	V:sta 1936 siirtyneitä		Uusia		Eronneita		Jäljellä vuoden päättyessä		
	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	Poikia	Tyttöjä	
Kuopion sokeainkoulu	1	—	—	—	—	—	1	—	248
Nikkarilan kuuromykkäinkoulu	—	—	—	1	—	—	—	1	365
Turun kuuromykk.k.	2	2	1	—	—	—	3	2	1,085
Jyväskylän »	1	1	—	—	—	—	1	1	488
Porvoon »	1	—	—	—	—	—	1	—	245
Raajarikkoisten työkoulu	2	—	—	—	—	—	2	—	541
Perttulan tylsämielisten kasvatuslaitos	2	—	—	—	—	—	2	—	730
Toivolän tylsämielisten kasvatuskoti Muhoksella	4	—	1	—	—	—	5	—	1,747
Kuhankosken tyttökoti Laukaassa	—	10	—	—	—	—	—	10	3,650
Sortavalan diakonissalaitos	8	10	1	2	2	1	7	11	6,981
Helsingin diakonissalaitos	18	15	5	5	1	2	22	18	13,866
Nikkilän mielisairaala	1	1	—	—	1	1	—	—	445
Oulun kaatuvatautisten kasvatuskoti	1	—	1	—	—	—	2	—	415
Seinäjoen piirisairaala	—	—	—	1	—	—	—	1	214
Yhteensä	41	39	9	9	4	4	46	44	31,020

Yksityishoitoon oli sijoitettu 2 poikaa, joista toinen oli jäljellä edellisestä vuodesta ja toinen otettiin hoitoon vuoden aikana; molemmat jäivät seuraavaan vuoteen. Heidän hoitopäiviensä luku oli 706. Sitä paitsi oli 1 poika tilapäisesti 2 päivää yksityishoidossa tullessaan Tavolan koulukodista Helsinkiin sairaalaan.

Erä ammatikouluissa oli jäljellä edellisestä vuodesta 2 poikaa; vuoden kuluessa poistettiin niistä toinen, mutta tilalle tuli uusi, joten seuraavaan vuoteen jäi 2 poikaa. Hoitopäivien luku oli yhteensä 610.

Muissa laitoksissa oli selontekovuoden aikana yhteensä 17 lasta. Näistä oli jäljellä edellisestä vuodesta 1 poika ja 6 tyttöä; vuoden kuluessa sijoitettiin niihin 2 poikaa ja 8 tyttöä sekä poistettiin 1 poika ja 3 tyttöä, joten seuraavaan vuoteen jäi 2 poikaa ja 11 tyttöä; hoitopäiviä oli 3,765.

Sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa 11 lasta yhteensä 281 päivää; näistä 10 lasta oli sitä paitsi ollut jossain muussa laitoksessa ja vain 1 oli sellainen, jota hoidettiin yksinomaan sairaalassa (68 päivää). Seuraavaan vuoteen jäi sairaalaan 1 poika.

Kustannukset. Koulukodeissa sekä vastaanotto- ja ammattioppilaskodeissa hoidettujen lasten päiväkustannukset näkyvät jäljempänä lautakunnan menojen ja tulojen yhteydessä. Edellä mainituissa vieraissa laitoksissa huollettujen aistivallisten, raajarikkoisten ja tylsämielisten lasten hoitomaksuihin käytettiin kertomusvuoden kuluessa yhteensä 360,317: 50 markkaa, joten kaupungin osuus, lukuunottamatta näiden laitosten valtiolta saamaa kannatusapua, oli keskimäärin 11:60 markkaa lasta ja päivää kohden, ollen tylsämielisistä lapsista kuitenkin suoritettava 15 markkaa hoitopäivältä.

Alaikäiset lainrikkijat. Kuten edellä olleesta erittelystä ilmenee, oli Toivolan koulukodin eristysosastolla 6 alaikäistä lainrikkijaa huollettavana asiainsa tutkintoaikana yhteensä 487 päivää. Näistä saatiin tällaisten lasten erikoishoitoa koskevan sopimuksen mukaan sosiaaliministeriöltä 12,342 markan suuruisen korvaus.

Lastensuojeluasetuksen 7 §:n säännöksen mukaisesti on lautakunnan edustaja ollut läsnä poliisikuulusteluissa ja oikeudenistunnoissa lapsia tai nuoria henkilöitä koskevista asioista yhteensä 172 tapauksessa, jotka selviävät lähemmin seuraavasta yhdistelmästä:

Ilmoituksia tehneet:		Ilmoitettujen ikä:	
Poliisilaitos	126	Alle 15 vuotiaita	53
Kaupunginviskaali	36	15—16 »	34
Muu viranomainen	10	16—18 »	85
Yhteensä 172		Yhteensä 172	

Näistä oli tyttöjä 16 ja poikia 156.

Hairahduksen laatu:		Rangaistus, ellei vapautettu:	
Varkaus tai näpistely	155	Ehdollinen tuomio	87
Kavallus	6	Vapausrangaistus	5
Pahoinpitely	2	Sakotettu tai vapautettu	48
Irtolaisuus tai juopottelu	9	Toteensaatava kuritus	29
		Määrätty yleiseen kasvatuslaitokseen	3
Yhteensä 172		Yhteensä 172	

Ehdollisen tuomion saaneista 87:stä on lastensuojelulautakunta ottanut huostaansa 22.

Suojeluvalvoja on kertomusvuoden aikana asetettu 11 tapauksessa.

Turvattomain lasten huoltotoimiston hoidokit ja lastenkodit

Niinkuin aikaisemmin esitetystä yhdistelmästä näkyy, oli turvattomain lasten huoltotoimiston hoivissa kertomusvuoden aikana yhteensä 2,727 köyhäinhoidollista, oman kodin ulkopuolella kasvatettavaa lasta, joista suurin osa eli 2,343 lasta oli sijoitettu yksityishoitoon, nim. 1,430 yksityisperheisiin ja 913 yksityisiin lastenkoteihin. Koska varsinkaan hentojen pikkulasten maaseudulle lähettäminen ei ole lastenhoidon kannalta tarkoi-

tuksenmukaista eikä kouluikäisillekään lapsille aina heti ole sopivaa kasvatuskotia saatavissa oli toimiston käytettävissä seuraavat lastenkodit:

Sofianlehdon pikkulastenkoti, jonka eri osastoilla on yhteensä 100 hoitopaikkaa 0—2 vuoden ikäisille lapsille. Kodin johtajattarena toimi neiti E. Boström, emännöitsijänä rouva H. Luoto syyskuun 1 p:ään saakka ja sen jälkeen neiti E. Mäseli. Eri osastoja hoitivat neidit N. Henriksson, S. Häkli, E. Lehtiö ja S. Pirkkalainen, joiden apuna toimi 10 ammattitaitoista lastenhoitajattaria ja 15 palkatonta hoitajatarharjoittelijaa kuusi kuukautta käsittävissä vuoroissa. Lisäksi kuului tämän laitoksen henkilökuntaan ompelija, keittäjä, 5 palvelijaa, 2 pesijää ja lämmittäjä-talonmies.

Reijolan lastenkoti, jossa eristysosastoineen on 35 hoitopaikkaa, on tarkoitettu pääasiallisesti lastentarhaiässä oleville normaali-ikäisille lapsille. Kodin johtajattarena toimi rouva E. Ohlgren ja häntä avustivat lastenhoitajattaret, neidit A. Aaltonen, A. Carlén, K. Nyholm, T. Pertto ja E. Rehnström. Näiden lisäksi kuului lastenkodin henkilökuntaan ompelija, keittäjä, 2 palvelijaa ja talonmies.

Kummankin edellä mainitun lastenkodin lääkärinä toimi lääketieteen-lisensiaatti R. Granholm.

Kullatorpan lastenkoti hitaammin kehittyviä ja sairaalloisia lastentarhaiässä olevia lapsia varten, jossa on niinkään 35 hoitopaikkaa. Kodin johtajattarena oli neiti A. Orola. Lastenhoitajattarina toimivat neidit A. Wright, I. Hannén ja H. Pekanvesa helmikuun 1 p:ään sekä K. Nässling heinäkuun 1 p:ään, tullen edellisen tilalle neiti K. Salo ja jälkimmäisen seuraajaksi neiti H. Heinänen. Lisäksi oli tässäkin lastenkodissa ompelija, keittäjä ja 2 palvelijaa. Lääkärinä toimi vastaanottokodin ja koulukotien lääkäri U. Muroma.

Toivolan koulukoti Helsingin pitäjän Pakinkylässä, omine maatalouksi-neen, joka on tarkoitettu enintään 85 huonohoitaiselle kansakouluiässä olevalle lapselle. Laitoksessa toimii vain suomenkielinen ala- ja yläkansakoulu, koska sinne sijoitetut ruotsinkieliset lapset voivat opiskella koulukodin lähellä sijaitsevassa Oulunkylän ruotsinkielisessä kansakoulussa. Koulukodin johtajana toimi K. A. Kurkela ja opettajina V. Uusivirta ja neiti R. Honkapirtti. Varsinaisia opettajia avusti yleisessä kasvatustyössä rouva L. Kurkela toimien samalla laitoksen kanslia-apulaisena ja tilapäisenä lastenhoitajattarena. Tässäkin koulukodissa oli kolme eri oppilas-asuntolaa, joiden hoitajattarina toimivat neidit A. Eskola, H. Hirvonen ja L. Mäkelä, sekä lisäksi laitoksen aitauksen ulkopuolella sijaitsevaan rakennukseen järjestetty alaikäisistä lainrikkoojista heidän asiainsa tutkinto-aikana huolehtiva eristysosasto, joka oli kaitsija F. Korpelan valvonnan alainen. Koulukodin emännöitsijänä toimi rouva L. Vilkuna ja maataloustöiden johtajana P. Karvia. Sitä paitsi kuului laitoksen henkilökuntaan suutari, maataloustöiden johtajan apulainen, ompelija, keittäjä, karjakko ja 4 palvelijaa.

Vastaanottokodin koululaisosasto, jonne sijoitetut köyhäinhoidolliset lapset kävivät kaupungin kansakouluissa.

Lastenkotien silmälläpidosta huolehti lähinnä lastensuojelulautakunnan lastenhuollontarkastaja. Lasten terveydellisen puolen valvonta sekä ruokajärjestyksen määrääminen näissä kodeissa kuului lautakunnan lääkäreille aikaisemmin mainittua työnjakoa noudattaen.

Hoidokkien vaihtuminen v:n 1937 aikana kaupungin omissa lastenko-deissa selviää seuraavasta yhdistelmästä:

	Sofianleh- don pik- kulasten- koti	Reijo- lan lasten- koti	Kulla- torpan lasten- koti	Vastaa- nottokodin koululais- osasto	Toivo- lan koutu- koti	Yhteen- sä
V:sta 1936 hoitoon jääneitä	98	33	33	50	77	291
V. 1937 hoitoon otettuja	107	104	24	66	77	378
Yhteensä	205	137	57	116	154	669
Edellä mainituista						
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:						
sijoitettiin yksityishoittoon	6	14	4	9	5	38
siirrettiin toiseen lastenkotiin	44	50	13	23	22	152
lähetettiin sairaalaan	4	3	1	—	2	10
b) Toimiston hoidosta siirtyneinä:						
luovutettiin vanhempain hoitoon	40	35	2	18	28	123
annettiin toisten maksuttomaan						
hoitoon	7	1	2	5	—	15
luovutettiin toisen kunnan hoi- toon	2	—	1	3	4	10
lähetettiin muihin lastenhuolto- laitoksiin	1	1	4	7	17	30
kuoli	1	—	—	1	—	2
poistettiin muista syistä	—	—	—	3	4	7
Poistettuja yhteensä	105	104	27	69	82	387
V:een 1938 jääneitä	100	33	30	47	72	282

Tässä yhdistelmässä ei, edellisistä vuosikertomuksista poiketen, lasta ole merkitty poistetuksi, jos hän vuoden kuluessa tilapäisesti on ollut välillä sairaalassa tai jossain muualla esim. kesän aikana ja on palannut takaisin samaan lastenkotiin.

Yksityisiin lastenkoteihin ja yksityisiin perheisiin annettujen lasten vaihtuminen näkyy seuraavista luvuista. V. 1937 hoitoon otettujen ryhmään voi sama lapsi sisältyä useampaan kertaan, jos hän vuoden aikana on ollut useammassa hoitopaikassa. Näin on asianlaita Helsingissä sijaitseviin yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuihin 2 lapseen nähden, maaseudun yksityisiin lastenkoteihin sijoitettuihin 11 lapseen nähden sekä maaseudulle yksityisiin perheisiin sijoitettuihin 3 lapseen nähden.

	Yksityisiin lasten- koteihin sijoitettuja lapsia		Yksityisiin perhei- siin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsin- kiin	Maaseu- dulle	Helsin- kiin	Maaseu- dulle	
V:sta 1936 hoitoon jääneitä	206	407	¹⁾ 496	¹⁾ 703	1,812
V. 1937 hoitoon otettuja	126	201	116	130	573
Yhteensä	332	608	612	833	2,385
Näistä	940		1,445		
a) Edelleen toimiston hoidossa ollen:					
siirrettiin toiseen sijoituspaikkaan	9	21	2	18	50
otettiin kunnan lastenkotiin	5	9	13	18	45
sijoitettiin yksityisiin lastenkoteihin	7	4	11	5	27
otettiin koulukotiin	1	4	3	9	17
toimitettiin sairaalaan	3	4	8	—	15

¹⁾ Ks. tämän kert. s. 155* alav. 1.

	Yksityisiin lasten- koteihin sijoitettuja lapsia		Yksityisiin perhei- siin sijoitettuja lapsia		Yhteensä
	Helsin- kiin	Maaseu- dulle	Helsin- kiin	Maaseu- dulle	
b) Toimiston hoidosta poistettuina:					
siirrettiin yleiselle kansliaosastolle	1	6	4	11	22
luovutettiin vanhempainsa hoitoon	51	104	56	52	263
annettiin toisen kunnan hoitoon	9	17	5	2	33
pääsi ottolapseksi tai luovutettiin yksi- tyishoitoon	4	7	5	9	25
poistettiin työkykyiseksi tultuaan	16	9	52	40	117
kuoli	—	1	1	2	4
poistettiin muista syistä	—	—	—	6	6
Poistettuja yhteensä	106	186	160	172	624
Veen 1938 jääneitä	226	422	452	661	1,761

Mitä muissa laitoksissa hoidettuihin lapsiin tulee, mainittakoon, että ammattikouluissa oli vuoden 1937 aikana 2 tyttöä, toinen ammattikoulussa Raivolassa 151 päivää ja toinen kotitalouskoulussa Jokioisissa 214 päivää. Molemmat poistuivat ennen vuoden loppua.

Yksityishoitoon annettavia lapsia koetettiin, mikäli mahdollista, sijoittaa sukulaistensa luokse. Hoitokotien sopivaisuudesta hankittiin paikallisten asiamiesten tai huoltolautakuntain välityksellä tarkat tiedot. Samoin lasten hoitoa niissä koetettiin valvoa tarkastuksien avulla, joita lautakunnan paikallisasiamiehet tai muut luotettavat henkilöt toimittivat neljästi vuodessa laatien kustakin tarkastuksesta erikoisen selostuksen. Myöskin lastenhuollontarkastaja apulaisineen koetti eri seuduille tekemillään tarkastusmatkoilla valvoa, että kasvatus ja hoito kasvatuskodeissa oli lasten ikä- ja kehityskautta vastaava. Kasvatuskodit olivat yleensä hyviä. Huonoiksi näyttäytyneistä hoitopaikoista siirrettiin lapset parempiin kasvatuskoteihin tai asiallisten syiden vaatiessa myöskin kaupungin omiin lastenhuoltolaitoksiin.

Kaikki kouluiässä olevat hoitolapset saivat käydä kansakoulua, josta johtuvat koulumaksut lautakunta suoritti. Sitä paitsi toimitti lautakunta 137 kansakoulukurssin suorittaneelle yksityishoitoon sijoitetulle lapselle tilaisuuden saada taipumuksiensa mukaista ammatillista jatko-opetusta seminaareissa, kauppa-, maamies- ja talouskouluissa, konekirjoituskursseilla tai erilaisiin käsityöammatteihin valmistavissa laitoksissa, käyttäen tähän tarkoitukseen sosiaaliministeriön köyhäinlaitotoimistolta tulevine osuuksineen yhteensä 137,335: 30 markkaa.

Maaseudulle yksityisiin perheisiin sijoitettujen lasten sijoitusalueet selviävät seuraavasta luettelosta:

Sijoitusalue	Lapsia			
	V:sta 1936 jääneitä	V. 1937 hoitoon otettuja	V. 1937 poistet- tuja	V:een 1938 jääneitä
Espoo	19	3	7	15
Kirkkonummi	47	2	7	42
Siuntio	16	3	3	16
Vihti	69	10	14	65
Helsingin pitäjä	63	7	16	54
Tuusula	26	5	5	26
Sipoo	10	—	3	7
Nurmijärvi	64	6	10	60
Ylivieska	7	—	1	6
Somero	39	5	3	41
Nurmo	7	7	—	14
Lapinlahti.....	1	—	1	—
Joroinen	1	1	—	2
Sievi	2	—	1	1
Lohja.....	11	3	2	12
Eri kunnat	1) 321	78	99	300
Yhteensä	703	130	172	661

Paikallisasiamiehinä toimivat rouvat M. Ekholm Helsingin pitäjässä ja A. Charpentier Espoossa, neiti M. Hoffman Kirkkonummella, rouva A. Olin Vihdissä, neidit J. Bergström Siuntiossa, H. Savimaa Tuusulassa, M. Byman Sipoossa ja M. Kielomaa Nurmijärvellä, rouvat L. Palomäki Lohjalla ja H. Tikkanen Joroisessa, opettajat L. Saarikoski Nurmossa, kansanopiston johtaja J. Kytömaa Ylivieskassa sekä maanviljelijät V. Jakola Sievissä ja A. W. Sinisalo Somerolla.

Eri sairaaloissa hoidettiin vuoden kuluessa yhteensä 119 lasta 5,384 päivää, näistä yksinomaan sairaalahoidtoa saaneita oli 3 poikaa ja 5 tyttöä (1,247 hoitopäivää). Seuraavaan vuoteen jäi sairaaloihin 13 lasta, 5 poikaa ja 8 tyttöä.

Ottaen huomioon edellisestä vuodesta siirtyneet, kertomusvuoden aikana huostaanotetut ja hoidosta päästetyt jäi siis turvattomain lasten huolto-toimiston hoiviin v:een 1938, kuten jo aikaisemmin esitetystä yhdistelmästään näkyy, yhteensä 2,056 lasta.

Hoitomaksut yksityisperheisiin ja yksityisiin lastenkoteihin sijoite-tuista lapsista vaihtelivat lasten iästä, terveydentilasta, kasvatusvanhem-pain sukulaisuudesta y. m. asiaan vaikuttavista seikoista johtuen 150 markasta 360 markkaan kuukaudessa, tehden keskimäärin yksityisperheissä kaupungissa n. 203 markkaa ja maaseudulla n. 166 markkaa sekä yksityi-sissä lastenkodeissa 2 vuotta nuoremmista 360 markkaa ja 2 vuotta van-hemmista n. 256 markkaa lasta ja kuukautta kohden. Tuberkuloottisten lasten hoidosta maksettiin lastenkoti Droppenille 13 markkaa päivältä. Kun lisäksi otetaan huomioon vieraiden kuntien velkomat koulumaksut sekä sairashoitokustannukset ja hellittämissä tapauksissa myönnetty vaateavustukset, tulivat lautakunnan yksityishoitoon sijoittamat nor-maalikykyiset lapset, jollaisia oli joku määrä myös yleisen kanslian luette-loissa, aikaisemmin selostettuine jatko-opetuksineen maksamaan yhteensä 5,212,806: 70 markkaa eli keskimäärin n. 3,000 markkaa vuodessa kutakin lasta kohden — maksukykyisiltä vanhemmilta ja vierailta kunnilta perit-

1) Oikaistu.

tyjä korvauksia sekä valtiolta ammattiopetuskustannuksiin saatua osuutta lukuunottamatta.

Nuorisonhuoltojaosto. Jaostolle koulusta poisjääneiksi ilmoitettujen lasten luku oli toimintavuonna 531. Suoritettujen tiedustelujen ja kotikäyntien sekä kansliassa pidettyjen neuvottelujen kautta, jotka vuoden kuluessa nousivat 1,075:een, saatiin 429 lasta palaamaan kansakouluun. Muut lapset olivat keskeyttäneet koulunkäyntinsä seuraavista syistä:

Sairauden takia	17
Esitetty otettavaksi lautakunnan huostaan	12
Siirtynyt toiseen kouluun	32
Oli ansiotyössä	10
Muuttanut paikkakunnalta	31

Yhteensä 102

Edelleenkin oli jaoston käytettävänä 10,000 markan suuruinen määräraha rautatielippujen hankkimiseksi varattomille lapsille, jotka lähetettiin maalle viettämään kesää siellä asuvien omaistensa luo. Huoltoviranomaisten mainittuja lippuja lapsilleen anoneiden vanhempain varattomuudesta antaman lausunnon perusteella jaettiin 241 meno- ja paluulippua. Sellaisille varattomille lapsille, joilla ei ollut sukulaisia maaseudulla, jaosto toimitti lisäksi kirjeellisten tiedustelujen ja sanomalehti-ilmoitusten avulla kesäkoteja. Kaikkiaan 312 lasta sai täten ilmaisen kesänviettopaikan.

Kaupunginvaltuuston tarkoitukseen myöntämällä 35,000 markan suuruisella määrärahalla järjestettiin kaupungissa kesäänsä viettävälle pienille lapsille 4 leikkikenttää, jotka sijaitsivat Hietarannassa, Eläintarhassa Borgströmin patsaan edustalla olevalla nurmikolla, Vallilassa Mäkelänkadun varrella sekä Kaivopuistossa. Kullakin kentällä toimivat ammattitaitoiset leikinohjaajat. Toiminta kesti kesäkuun 4 p:stä elokuun 18 p:ään. Ilmoittautuneita lapsia oli kaikkiaan 1,821, nimittäin 659 Hietarannassa, 368 Eläintarhan kentällä, 621 Vallilassa ja 173 Kaivopuiston kentällä; kutakin päivää kohden oli lapsia keskimäärin 100, 127, 147 ja 45. Leikkikenttien ohjelmassa oli erilaisia laulu- ja liikuntaleikkejä, urheiluharjoituksia ja kilpailuja urheilumerkkien saamiseksi, satujen kertomista, uintimatkoja, retkeilyjä y. m. lapsille viihtyisää ajanviettoa.

Alaikäisten katuammattilaisten valvonnan järjestämiseksi oli lastenhuollontarkastaja yhteistoiminnassa näiden ammattilaisten vakinaisten kaitsijain kanssa. Kengänkiilloittajiksi pyrki 109 poikaa, joista hyväksyttiin 98. Ansiotoimintansa ohella pojat osallistuivat kasvitarhatyöskentelyyn sekä Nuorten miesten kristillisen yhdistyksen heille järjestämiin urheilukilpailuihin ja venerettiin.

Milloin kerjääviä lapsia tavattiin kaupungilla tai niistä jaostolle ilmoitettiin, otettiin selvää lasten kotiloista ja saatettiin asia köyhäinhuoltoviranomaisten tiedoksi mahdollista avustuksen toimittamista varten.

Vuoden kuluessa hankittiin jaoston välityksellä toimipaikkoja 4 nuorelle tytölle.

Nuorisonhuoltajana lastenhuollontarkastaja valvoi yleishyödyllisiin tarkoituksiin varatusta määrärahasta lautakunnan suosituksesta avustettujen yksityisten lastenkotien ja yhdistysten toimintaa sekä antoi siitä kaupunginhallitukselle eri selostuksen.

Aviottomain lasten huoltotoimisto

Lastenvalvojan välittömässä johdossa toimivan aviottomain lasten huoltotoimiston tärkeimpinä tehtävinä olivat aviottomain lasten tiedusteleminen ja luetteloiminen, elatusvelvollisuuden tutkiminen ja elatussopimuksien tai tuomioiden aikaansaaminen, elatusavun periminen, äitien opastaminen lastenhoidossa sekä lasten sijoittaminen hoitokoteihin ja hoidon valvominen.

Toimiston kirjoihin merkittyjen lasten luku oli seuraava:

	Alle 3 vuoden	3—17 vuotisia	Yhteensä
V:sta 1936 jäljellä olevia	523	2,375	2,898
Uusia hoidokkeja	399	80	479
Poistettuja hoidokkeja	151	326	477
V:een 1938 jääneitä	541	2,359	2,900

Toimiston saatua tietoonsa aviottoman lapsen syntymisen tai siirtymisen kaupunkiin taikka aviottoman äidin raskauden asianomainen nais-tarkastaja pääasiassa äidin ilmoituksen perusteella merkitsi luetteloon tarpeelliset tiedot lapsesta, äidistä ja elatusvelvollisesta sekä ne todisteet, jotka äiti saattoi esittää elatusvelvollisuuden selvittämistä varten. Näihin tietoihin perustuvat seuraavat yhdistelmät, jotka valaisevat vuoden lopulla luetteloissa olevien lasten äitien sekä elatusvelvollisten siviilisäätystä, ikää ja ammattia.

Äitien siviilisäätty		Elatusvelvollisten siviilisäätty	
Naimattomia	2,536	Naimattomia	1,796
Leskiä tai laillisesti eronneita	226	Leskimiehiä tai laillisesti eronneita	151
Naineita	85	Naineita	321
Tuntematon	53	Tuntematon	632
Yhteensä	2,900	Yhteensä	2,900

Äitien ikä		Elatusvelvollisten ikä	
—15 vuotiaita	3	16—20 vuotiaita	139
16—20 »	475	21—25 »	691
21—25 »	1,062	26—30 »	589
26—30 »	660	31—35 »	305
31—35 »	362	36—40 »	193
36—40 »	212	41—50 »	163
41— »	61	51— »	36
Tuntematon	65	Tuntematon	784
Yhteensä	2,900	Yhteensä	2,900

Äidit ryhmittyyivät ammatin mukaan seuraavasti:

Kotiapulaisia	1,087	Tehtaantyöntekijöitä	218
Toimisto- ja myymäläapulaisia	257	Ulko- ja sekatyöntekijöitä	213
Ompelijoita ja modisteja	251	Tarjoilijoita	130
		Pesijöitä ja siivoojia	121

Partureita ja kähertäjiä	43	Karja- ja maataloustyönteki-	
Käsityöammattilaisia	40	jöitä	12
Kirjanpainajia ja -sitojia	39	Kauppiaita ja pikkuliikkeen-	
Kaupustelijoita y. m. pikku-		harjoittajia	8
elinkeinonharjoittajia	38	Taiteilijoita	5
Silittäjiä	27	Opiskelijoita ja koululaisia	5
Raitiotie- ja voimavaununra-		Opettajia	4
hastajia	16	Kauppataskustajia	2
Sairaanhoidajia ja kätilöitä ...	16	Sanomalehdentoimittajia	2
Kylvettäjiä ja hierojia	15	Ilman varsinaista tointa olevia	351
			Yhteensä 2,900

Elatusvelvolliset ryhmittivät ammatin mukaan seuraavasti:

Ulko- ja sekatyöntekijöitä	584	Opiskelijoita ja koululaisia	38
Ammattityöntekijöitä ja käsi-		Taiteilijoita	33
työläisiä	450	Poliiseja	38
Tehaantyöntekijöitä	138	Ajureita ja renkejä	37
Autonkuljettajia	130	Maataloustyöntekijöitä	30
Sotilashenkilöitä	106	Työnjohtajia	28
Toimisto- ja myymäläapulaisia	102	Kauppataskustajia ja asia-	
Merikapteeneja, merimiehiä		miehiä	27
y. m.	92	Insinöörejä, lääkäreitä y. m.	
Maanviljelijöitä ja huvilan-		akateemisesti sivistyneitä ...	26
omistajia	86	Mekanikkoja ja teknikkoja ...	23
Liikemiehiä ja kauppiaita	84	Rakennusmestareita	22
Kaupustelijoita y. m. pikku-		Virkamiehiä	18
elinkeinon harjoittajia	82	Liikkeenjohtajia sekä toimisto-	
Lämmittäjiä ja koneenkäyt-		ja konttoripäällikköitä	16
täjiä	59	Raitiovaunukuljettajia ja	
Palvelusmiehiä	57	-tarkastajia	10
Rautatieläisiä	43	Tarjoilijoita	7
Kirjaltajia ja kirjapainotyön-		Sairaanhoidajia ja hierojia	5
tekijöitä	41	Kalastajia	5
Varastonhoitajia ja varasto-		Ammatti tuntematon	444
miehiä	39		
			Yhteensä 2,900

Lasten sijoittamisessa avustivat äitejä naistarkastajat, jotka yksityisesti tiedustelemalla tai ilmoittamalla sanomalehdissä hankkivat sopivia hoitokoteja. Hoitokustannusten suorittaminen tuotti kuitenkin varattomille äideille suuria vaikeuksia, minkä vuoksi ne useimmissa tapauksissa suoritettiin lautakunnan puolesta ja velottiin elatusvelvollisilta sopimusten tai tuomioiden sekä äideiltä maksukyvyn mukaan.

Aviottomain lasten hoitoa valvoivat naisopastajat käyden nuorempien lasten hoitopaikkoja tarkastamassa keskimäärin kerran kuukaudessa ja vanhempien vähintään 4 kertaa vuodessa. Opastajat seurasivat lasten ruumiillista ja henkistä kehitystä sekä antoivat äideille ohjeita lasten järjestyksessä hoidossa ja kasvatuksessa. Milloin lapsen katsottiin olevan sairashoidon tarpeessa, käytettiin asianomaisen lääkärin apua.

Lautakunnalle kuukausittain esitettyjen tiedonantojen mukaan lasten hoito-olot olivat seuraavat:

Äitinsä luona olevat lapset saivat:		Kasvatusäidin luo sijoitetut lapset saivat:	
	%		%
hyvän hoidon	50.77	hyvän hoidon	72.47
suhteellisen hyvän hoidon	42.88	suhteellisen hyvän hoidon	26.66
epätyydyttävän hoidon	6.85	epätyydyttävän hoidon	0.87

Äidin koti oli:		Kasvatusäidin koti oli:	
	%		%
hyvässä kunnossa	56.74	hyvässä kunnossa	62.97
suhteellisen hyvässä kunnossa	40.44	suhteellisen hyvässä kunnossa	35.68
epätyydyttävässä kunnossa ..	2.82	epätyydyttävässä kunnossa ..	1.85

Toimiston hoidokeista kuoli v:n 1937 aikana 21, joista kuollessaan 13 oli sairaalassa, 2 lastenkodissa, 2 synnytyslaitoksessa, 1 yksityishoidossa ja 3 äidin luona.

Kuolemansyy näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

Synnyynnäinen heikkous	7	Tuberkuloottinen aivokalvontu-	
Keuhkokuume	3	lehdus	1
Ilmatiehytkatarri	3	Tulirokko	1
Keuhkopussinmärkiminen	1	Maha- ja suolitulehdus	1
Aivokalvontulehdus	1	Yleinen myrkytys	1
Keuhkotuberkuloosi	1	Tuntematon syy	1
		Yhteensä	21

Elatusvelvollisuuden lopullisen selvittämisen toimitti lastenvalvoja niiden tiedonantojen nojalla, joita äidit olivat antaneet naistarkastajille ilmoittamistaan elatusvelvollisista. Nämä selvittelyt suoritettiin tavallisesti lastenvalvojan ja asianosaisten keskeisissä neuvotteluissa. Lastenvalvojan suorittama työ ilmenee seuraavista luvuista:

Vuodesta 1936 oli 12 oikeusjuttua vireillä, uusia haasteita otettiin 72, yhdessä tapauksessa ei vastaajaa saatu haastetuksi ja viidessä tapauksessa saatiin aikaan sopimus haasteen tiedoksiannon jälkeen, joten vuoden aikana käsiteltiin oikeudessa 78 juttua. Näistä voitettiin 43, 11 kumottiin, 5:stä luovuttiin todistusten puutteesta sekä 19 juttua siirrettiin seuraavaan vuoteen.

Kanteen kumoaminen edellisissä 11 tapauksessa aiheutui seuraavista syistä: 10 tapauksessa olivat todistajien tiedot riittämättömät ja 1 tapauksessa kantaja ei voinut vannon määrättyä täytevalaa. Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 220 kertaa.

Elatusvelvollisuus selvitettiin lopullisesti asianosaisten keskeisellä, lautakunnan vahvistamalla sopimuksella 139 tapauksessa, joista, kuten sanottu 5 tapauksessa vasta haasteen jälkeen.

Toimisto antoi aikaisempaan tapaan muiden paikkakuntien lastenvalvojain pyynnöstä virka-apua kaikissa lastenvalvojan virka-alaan kuuluvissa tehtävissä. Virka-apupyyntöjen yhteismäärä oli 268.

Elatus- ja kasvatusavustusten periminen. Toimiston toimesta perittiin kertomusvuonna elatus- ja kasvatusavustuksia Helsingin kaupungissa vakituisesti oleskeleville lapsille 1,167,104:76 markkaa, josta isiltä perit-

tyjä 1,070,044: 76 markkaa ja äideiltä 97,060 markkaa. Lisäksi välitettiin ulkokuntalaisille lapsille pääkaupungissa työansioilla oleskelevilta elatusvelvollisilta 96,328: 10 markkaa, joten siis toimiston perimien elatus- ja kasvatustalouden yhteissumma oli 1,263,432: 86 markkaa.

Tilapäiset avustukset. Aviottomain lasten ja heidän äitiensä tilapäiseksi avustamiseksi oli osaston käytettäväksi varattu lautakunnan menoarvioon 60,000 markan suuruinen määräraha. Tästä käytettiin kaikkiaan 49,035: 85 markkaa, josta 27,139: 30 markkaa kului todistajapalkkioihin sekä lastenvalvojan kansliamenoihin, 19,896: 55 markkaa jaettiin kodissakävijäin esityksistä joko pieninä raha-avustuksina tai valmiina vaatekappaleina lapsensa kanssa suurimmassa ahdinkotilassa oleville äideille sekä 2,000 markkaa varattiin joulujuhlan järjestämiseksi lapsille ja heidän hoitajilleen. Edellä mainitun rahamäärän lisäksi jaettiin Adolf Holmgrenin lahjoitusrahaston korkovaroista yhteensä 2,250 markkaa kehoituspalkintoina lapsensa hyvin hoitaneille imettäville äideille.

Holhustehtävät. Asianmukaisten erityisten holhousmääräysten perusteella oli lastenvalvojan holhouksen alaisena kertomusvuoden alussa 107 lasta ja vuoden lopussa 74, joista 47 oli varatonta ja 27 lapsella oli omaisuutta vuoden päättyessä kaikkiaan 325,955: 53 markkaa.

Ottolapsiksi hyviin, lapsirakkaisiin perheisiin toimitettiin kertomusvuonna asianomaisten äitien suostumuksella 23 aviotonta lasta.

Kasvatilapset. Lastensuojelulain säännösten mukaan tulee lastensuojelulautakunnan valvoa toiminta-alueellaan olevien kasvatilasten hoitoa ja kasvatusta. Näillä tarkoitetaan sellaisia lapsia, joita yksityiset ilman lastensuojelu- tai huoltolautakunnan välitystä ovat jättäneet vieraan henkilön taikka jonkun sukulaisensa hoitoon joko ilman hoitomaksua tai korvausta vastaan. Lastensuojeluvirasto julkaisi sanomalehdissä kuulutuksia ja kirjoituksia asiasta ja ilmoitettiin lautakunnalle kertomusvuonna yhteensä 274 kasvatilasta, joista poikia 133 ja tyttöjä 141. Näistä oli avioliiton ulkopuolella syntyneitä 252 ja aviolapsia 22. Suurin osa kasvatilapsista on ollut sukulaisensa luona hoidettavana ja ovat kasvatilasten hoidon ja kasvatuksen valvonnasta huolehtineet lastensuojeluviraston kodissakävijät, kukin omassa toimintapiirissään.

Lastenhoidonneuvolat

Paitsi Maitopisarayhdistyksen kunnan avustuksella kaupungin eri osissa ylläpitämää 5 lastenhoidon neuvonta-asemaa sekä Kenraali Mannerheimin lastensuojeluliiton lukuun Lastenlinnassa toiminutta ja Marian sairaalan yhteydessä olevaa neuvonta-asemaa, lautakunta ylläpiti kolmea kunnallista lastenhoidonneuvola. Näistä toimi yksi Tehtaankadun 1:ssä sijaitsevassa lastensairaalassa, toinen Töölössä Savilankadun 3:ssa ja kolmas Toukolassa Intiankadun 13:ssa.

Lastensairaalassa olevan lastenhoidonneuvolan toiminta-alueena oli edelleen Kruununhaka, Katajanokka, Kaivopuisto, II ja III kaupunginosa sekä Suomenlinna. Neuvolan lääkärinä toimi lääketieteen- ja kirurgian-tohtori T. Salmi ja hoitajana terveydenhoitaja L. Soini.

Neuvolan kirjoissa oli lapsia kaikkiaan 891. Heidän vaihtumisensa kertomusvuoden aikana ilmenee seuraavasta yhdistelmästä:

	0—2 vuotiaita	2—7 vuotiaita	Yhteensä
V:sta 1936 siirtyneitä	309	235	544
Uusia	248	99	347
Eronneita	186	74	260
V:een 1938 jääneitä	320	311	631

Kirjoihin merkityistä lapsista oli uudelleen rekisteröityjä 76.

Lapsen kirjoista poistamisen aiheutti 147 tapauksessa lapsen muuttaminen pois piiristä, 10 tapauksessa siirtyminen kansakouluun ja 103 tapauksessa joku muu syy. Vuoden kuluessa ei kuollut yhtään lasta.

Kirjoihin merkityistä lapsista oli 78 avioliiton ulkopuolella syntyynyttä. Alle 1 kuukauden ikäisinä tuli neuvolan kirjoihin 108 lasta.

Neuvolan lääkäri otti vastaan 2 kertaa viikossa ja vuoden alusta järjestettiin lisäksi kerran kuukaudessa lääkärinvastaanotto 2—7 vuotisille lapsille erikseen. Vastaanottoja oli yhteensä 112 ja oli niillä kävijöiden lukumäärä 2,373, joista 1,750 alle 2 vuoden, 492 2—7 vuotiaita ja 131 muuta kävijää.

Terveystenhoitajan jokapäiväisillä vastaanottotunneilla oli kävijöiden lukumäärä 1,375. Terveystenhoitajan kansliatunteja oli yhteensä 982, mihin sisältyy lääkärin vastaanottoihin, valohoitoon, kurssien pitämiseen y. m. neuvolassa tapahtuneeseen toimintaan käytetty aika.

Kotikäyntejä tehtiin:

Neuvolan hoidokkien luokse:

Alle 2 vuotiaiden lasten luokse	1,386	
2—7 » » »	508	1,894
Aviottomain lasten luokse		422
Kirjoihin merkitsemättömain lasten luokse		235
Raskaana olevien naisten luokse		209
Asiakäyntejä		121
Hukkakäyntejä		490
	Yhteensä	3,371
Näistä oli sairaskäyntejä		110

Sairaskäyntien aiheena oli: ripuli 11; katarri 5; rokkokuume 1; vesirokko 3; hinkuyskä 5; angina 6; tulirokko 2; kouristukset 1; korvatulehdus 2; tuberkuloosi 1; kyhmyruusu 1; nivelreumatismi 1; muiden tapausten ollessa kuumetta, nuhaa ja yskää.

Lastenkotiin toimitettiin 3 lasta, samoin kesäsiirtolaan. Yleistilan vahvistamiseksi annettiin maksutta valohoitoa 28 lapselle. Neuvolan lääkäri rokotti 196 lasta. Pirquetkoe tehtiin 135 lapselle.

Suomenlinnassa jatkettiin työtä entiseen tapaan. Siellä pidetyillä lääkärinvastaanotoilla oli kävijöitä 198. Kirjoissa oli 79 siellä asuvaa lasta, joista 28 alle 2 vuoden ja 51 2—7 vuotiaita. Kotikäyntejä tehtiin Suomenlinnassa 204.

Äitiyshuoltoa jatkettiin. Raskaana olevat naiset kävivät yleisen sairaalan naistautiosaston äitiysvastaanotoilla ja kotikäyntejä tehtiin, kuten edellä on mainittu, 209. Kirjoissa oli 65 tulevaa äitiä.

Avustustoiminnasta mainittakoon, että vaateavustusta toimitettiin 9 kotiin. Lastenvaunut lainattiin 5 kotiin. Köyhimpiin koteihin jaettiin

imettämisen edistämiseksi n. k. maitorahaa yhteensä 340 markkaa ja yhdelle naimattomalle äidille toimitettiin Adolf Holmgrenin lahjoitusrahaston korkovaroista 200 markan suuruinen imetyspalkkio. 13 kotiin annettiin joulupaketti. Varattomille lapsille hankittiin vahvistavia lääkkeitä, kuten vitolia, nutrolia y. m. yhteensä 750 markan arvosta.

Valistustarkoituksessa järjestettiin äideille 3 pientenlastenhoitoa käsittelevää luentosarjaa ja oli näille luennoille osallistuneiden lukumäärä 65. Ohjelmallisia illanviettoja äitien virkistykseksi järjestettiin kuten ennenkin Korkeavuorenkadun 10:ssä sijaitsevassa seurakuntasalissa äitien päivänä ja jouluna. Osanottajien lukumäärä näihin tilaisuuksiin oli n. 450. Näissä esitelmöivät lääketieteentohtori T. Salmi lasten kesäripulista, teologiantohtori P. Virkkunen lasten kasvattuksesta ja terveydenhoitaja A. Paananen Aurore Karamzinesta. Äitien ompeluseura kokoontui 2 kertaa kuukaudessa Töölön neuvolassa, ollen siinä osanottajia keskimäärin 15. Suomenlinnan äitien ompeluseura kokoontui kerran kuukaudessa, ja siinä oli osanottajia keskimäärin 16. Ompeluseuroissa luettiin samalla lastenhoitoa valaisevaa kirjallisuutta ja keskusteltiin myöskin terveyden- ja kodinhoitoa koskevista kysymyksistä. Taloudellisesti tukeva rouvien ompeluseura kokoontui 2 kertaa kuukaudessa terveydenhoitajan kotona.

Oppilasopetusta seurasivat valtion terveydenhoitajakurssien oppilaat ja lastensairaалassa työskentelevät lääketieteenkandidaatit.

Töölön lastenhoidonneuvolan toiminta-alueena oli Töölö, Meilahti ja Ruskeasu. Neuvolan lääkärinä toimi lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma ja terveydenhoitajana rouva R. Krohn joulukuun 7 p:ään saakka, jolloin hänelle myönnettiin vuoden virkaloma, sijaisena terveydenhoitaja H. Parviala.

Neuvolan kirjoissa oli vuoden kuluessa kaikkiaan 984 lasta ja kuukausittain keskimäärin 589 lasta. Kirjoihin merkittiin 159 alle 1 kuukauden ikäisinä. Aviottomia lapsia oli vuoden aikana kirjoissa 30. Sitä paitsi oli valvonnanalaisia lastensuojelulautakunnan hoidokkeja 31.

Lasten vaihtuminen kertomusvuoden kuluessa näkyy seuraavasta yhdistelmästä.

	0—2 vuotiaita	2—7 vuotiaita	Yhteensä
V:sta 1936 jäljellä olevia	348	159	507
Uusia	454	23	477
Eronneita	237	109	346
V:een 1938 jääneitä	483	155	638

Uusista lapsista oli uudelleen kirjoihin merkittyjä 0—2 vuotiaita 24 sekä 2—7 vuotiaita 27 lasta. 82 lasta täytti vuoden aikana 2 vuotta.

Kirjoista poistamisen aiheutti:

Lapsen sijoittaminen lastenkotiin	5
Poismuutto piiristä	200
Lapsen yli-ikäisyys	11
Kuolema	5
Jokin muu syy	125

Yhteensä 346

Kuoleman syynä oli:

Keuhkokuume	2	Keuhkopussintulehdus	1
Influenssa	1	Mahaportinkouristus	1

Lääkärin vastaanottoja pidettiin 0—2 vuotiaille lapsille 2 kertaa viikossa ja 2—7 vuoden ikäisille kerran kuukaudessa. Lääkärin vastaanotoilla kävi 2,360 2 v. nuorempaa lasta ja 260 yli 2 v. ikäistä lasta. Sitä paitsi 217 rokotettavaa ja 200 lasta rokkojaan näyttämässä, sekä 15 muuta asiakasta eli siis yhteensä 3,052 henkilöä.

Terveystenhoitaja piti jokapäiväisiä aamuvastaanottoja, joilla kävi 40 raskaana olevaa naista, 3,521 lasta alle 2 v. ja 525 lasta yli 2 v. sekä 440 muuta asiakasta, siis yhteensä 4,526 henkilöä. Terveystenhoitajan kansliatunteja oli 1,643, sisältyen siihen myös luentosarjoihin ja ompeluiltoihin käytetty aika. Valohoitoa annettiin 1,120 kertaa. Kunnan avustusta nauttivien perheiden lapset saivat sitä ilmaiseksi; muut maksoivat 5 markkaa kerralta.

Terveystenhoitaja teki kotikäyntejä:

Neuvolan hoidokkien luokse:

Alle 2 vuotiaiden lasten luokse	914	
2—7 » » »	83	997
Sairaskäyntejä		114
Aviottomien lasten luokse		298
Kirjoihin merkitsemättömien lasten luokse		278
Raskaana olevien naisten luokse		233
Asiakäyntejä		355
Hukkakäyntejä		541
	Yhteensä	2,816

Sairaskäyntien syynä oli: tulirokko 2; vesirokko 3; influenssa 2; angiina 8; keuhkokuume 5; kurkkutulehdus 11; korvatulehdus 3; katarri 4; mahaportinkouristus 2; ripuli 18; kuume 17; nuhakuume 39.

Äitiyshuoltoa jatkettiin kuten ennenkin kiinteässä yhteistyössä naistenklinikan äitiyshuoltoneuvolan kanssa. Vuoden kuluessa oli kirjoissa 130 raskaana olevaa naista.

Neuvolan tukemisyhdistys jatkoi toimintaansa entistä innokkaammin. Lastenhoitokirjallisuutta käsittävää lainakirjastoa kartutettiin 20 nidoksella, käsittäen se nyt 91 nidosta. Uusia lastenvaunuja hankittiin lainavarastoon vuoden kuluessa 5 kpl. Tukemisyhdistyksen erikoista kiitosta ansaitseva saavutus oli oma kesäsiirtola. Yhdistyksen jäsenet puuhasivat suurella innolla myyjäisiä tätä tarkoitusta varten. Myyjäiset pidettiin toukokuussa neuvolassa. Siitä saatujen varojen ja yhdistyksen muiden avustusten turvissa voitiin lähettää 6 erittäin köyhän kodin lasta koko kesäksi maalle. Lasten ikä vaihteli 1—6 v. Kesäsiirtola sijaitsi Hyvinkäällä Vatvuoren lepokodin pikkurakennuksessa. Yhdistys palkkasi Lastenlinnan kurssin suorittaneen hoitajattaren siirtolaan. Neuvolan terveystenhoitaja kävi kesäsiirtolassa joka toinen viikko.

Tukemisyhdistyksen lainavarastosta pidetään eri luetteloa ja kirjanpitoa, joita hoitaa yhdistyksen palkkaama henkilö. Lääkkeitä lahjoitettiin varattomille lapsille 433 markan arvosta. Jouluavustusta jaettiin ruuan ja vaatteiden muodossa 10 eri kotiin. Töölön sokeritehdas lahjoitti tukemisyhdistykselle 5,000 markkaa, samoin Kone ja silta oy. 1,000 markkaa, mitkä lahjoitukset kiittäen tässä mainittakoon.

Äitien ompeluiltoja pidettiin kahdesti kuukaudessa. Niissä kävi keskimäärin 10 äitiä. Äitienpäivänä ja jouluna järjestettiin äideille ohjelmallinen illanvietto. Näissä esitelmöivät lääketieteen- ja kirurgiantohtorit A. Apajalahti ja U. Muroma aiheista: steriliteetin syyt sekä riisitauti ja sen vastustaminen. Luentosarjoja pientenlastenhoidossa pidettiin 4.

Valtion terveydenhuolto-opiston oppilaat seurasivat työtä neuvolassa, ollen kukin heistä kuukauden työssä.

Toukolan lastenhoidonneuvolan työ jatkui entiseen tapaan, käsittäen pikkulasten- ja äitiyshuollon. Tämän neuvolan toiminta-alueeseen kuuluu edelleen Annala, Arabia, Kumpula, Toukola ja Vanhakaupunki.

Neuvolan lääkäreinä toimivat lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroma (lapset) sekä lääketieteellisensiaatti E. Holmberg (äidit) ja hoitajana terveydenhoitaja L. Hirstiö.

Neuvolan kirjoissa oli kertomusvuonna yhteensä 349 lasta, joiden vaihtuminen näkyy seuraavasta luettelosta:

	0—2 vuotiaita	2—7 vuotiaita	Yhteensä
V:sta 1936 siirtyneitä	96	94	190
Uusia	107	52	159
Eronneita	34	58	92
V:een 1938 jääneitä	146	111	257

Syyt poistoihin jakautuivat seuraavasti:

Poismuutto piiristä	30	23	53
Lapsen yli-ikäisyys	—	29	29
Kuolema	2	1	3
Jokin muu syy	2	5	7

Kuoleman aiheuttajana oli 1 tapauksessa vesipään johdosta toimitettu leikkaus kirurgisessa sairaalassa; 1 tapauksessa tulirokko ja 1 tapauksessa tulirokkoa seurannut keuhkopussinmärkimä; viimeksimainittu lapsi kuoli Marian sairaalassa.

Lastenlääkärillä oli vastaanotto joka arkitorstai, yhteensä 48 kertaa. Näillä vastaanotoilla kävi vuoden kuluessa 0—2 vuoden ikäisiä lapsia 676, 2—7 vuotiaita lapsia 237 ja muita henkilöitä 4, eli siis yhteensä 917.

Terveydenhoitajalla oli vastaanottoja kaikkiaan 301 kertaa, ollen kävijöiden lukumäärä yhteensä 1,650. Vastaanottoihin, kansliatöihin sekä neuvolan hoitoon käytetty aika teki 1,014 tuntia.

Terveyden hoitajan tekemät kotikäynnit jakautuivat seuraavasti:

Neuvolan hoidokkien luokse:

Alle 2 vuotiaiden lasten luokse	970	
2—7 » » »	379	1,349
Aviottomien lasten luokse		783
Kirjoihin merkitsemättömien lasten luokse		93
Raskaana olevien naisten luokse		207
Asiakäyntejä		315
Hukkakäyntejä		444
Yhteensä		3,191

Neuvolan kirjoissa olevien lasten luokse tehdyistä käynneistä oli 160 sairaskäyntiä, joista 108 käyntiä 0—2 vuotisten ja 52 käyntiä 2—7 vuotisten lasten luokse. Käynnit aiheutuivat seuraavista syistä: ripuli 23; hinkuyskä 10; vesirokko 2; influenssa 39; ihottuma 2; angiina 14; yskä ja katarri 43; kuume 12; kuume rokotuksen jälkeen 12; munuaistulehdus 1; virtsarakontulehdus 1; silmävuoto 1.

Pirquetkoe tehtiin 53 lapselle.

Neuvolassa toimitettiin touko- ja syyskuussa ilmainen rokotus, jolloin rokotettiin yhteensä 112 lasta.

Äitiyshuoltoa varten oli edelleen lääkärinvastaanottoja 2 kertaa kuukaudessa tuleville äideille, yhteensä 22 kertaa. Näillä vastaanotoilla kävi 148 äitiä. Terveystenhoitajan vastaanotoilla kävi vuoden kuluessa 131 äitiä. Verinäyte W.R:a ja Kahn tutkimusta varten otettiin 12 äidistä.

Avustuksena vähempiosaisille perheille voitiin jakaa, pääasiassa jouluna vaatteita ja jalkineita, joita lahjoittivat vuorineuvoksetar K. Herlitz'in ja rouva S. Anjalan johtamat ompeluseurat. Jouluvuodesta antoivat sitä paitsi Osuusliike Elanto ja muutamat yksityiset henkilöt. Joulupaketteja jaettiin 36 kotiin. Neuvolan kautta toimitettiin useita työpaikkoja sekä äideille että vanhemmille lapsille, 2 äidille imettäjän paikat sekä 6 äidille mahdollisuus viedä päivittäin rintamaitoa Sofianlehdon lastenkotiin ja Marian sairaalan lastenosastolle. Neuvolan omistamat vuoteet, vaunut, reki, kylpyamme ja pikkulapsen vaatteet annettiin lainaksi lyhyemmiksi tai pidemmiksi ajoiksi.

Luentosarja pikkulapsen hoidosta järjestettiin sekä kevät- että syyslukukaudella. Keväällä osallistui kurssiin 7 äitiä, ollen tuntimäärä 10 sekä käynti työväensuojelumuseossa. Syyslukukauden kurssissa oli vain 4 äitiä, joille pidettiin 9 luentoa ja käytiin työväensuojelumuseossa. Kevätalvella pidettiin viisi eri kertaa ompeluseuraa, mutta kun osanotto siihen oli kovin vähäinen, ei syyslukukaudella ollut tätä toimintaa.

Äideille järjestettiin kuten edellisinäkin vuosina sekä kevät- että joulujuhlat, joihin osanotto oli ilahduttavan runsas.

Terveydenhoito

Vastaanotto- ja ammattioppilaskotia, Kullatorpan lastenkotia ja koulukoteja valvovan lääketieteen- ja kirurgiantohtori U. Muroman selostus vallinneesta terveydentilasta ja terveydellisistä olosuhteista mainituissa laitoksissa v. 1937 oli seuraavan sisältöinen:

Ohjesäännön mukaiset tarkastukset pidettiin vastaanotto- ja ammattioppilaskodeissa, Kullatorpan lastenkodissa sekä koulukodeissa.

Kaikki yllä mainittuihin laitoksiin otetut lapset tarkastettiin. Bengtsårin, Ryttylän, Toivoniemen ja Tavalan koulukodeissa sattuneissa äkillisissä sairaustapauksissa turvauduttiin, koulukotien etäisen aseman vuoksi Helsingistä, paikallisten lääkärin apuun. Muissa tapauksissa huolehti sairaanhoidosta lääketieteentohtori U. Muroma.

Tautitapaukset näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

Tauti	Vastaan- ottokoti	Ryttylä	Bengtsår	Toivola	Toivoniemi	Tavola	Kulla- torppa	Yhteensä
Tulirokko	6	—	—	—	—	—	—	6
Keltatauti	—	—	—	—	—	—	1	1
Sikotauti	20	9	—	—	—	—	—	29
Influenssa	3	—	—	14	—	—	1	18
Angiina	2	10	—	—	—	—	11	23
Nuhakuume	—	1	3	44	8	—	—	56
Suolitulehdus	—	15	—	6	1	—	—	22
Keuhkotauti	—	1	—	—	—	—	—	1
Keuhkopussin- tulehdus	—	1	—	—	—	—	—	1
Korvatulehdus	—	—	—	2	—	—	—	2
Yhteensä	31	37	3	66	9	—	13	159

Kulkutaudin luontoisena esiintyi influenssaa ja sikotautia kevättalvella. Kuolemantapauksia ei ole ollut.

Tapaturmista mainittakoon, että Ryttylässä ruhjoutui eräältä oppilaalta oikea käsi turvepehkumyllyssä niin pahoin, että se oli leikattava kyynärpään yläpuolelta poikki.

Mitä asunto-oloihin tulee, on ilmakeuutiotilavuus vastaanottokodissa, kuten aikaisemmin on osoitettu, aivan liian pieni. Uuden vastaanottokodin rakentamista olisi kiirehdittävä. Edellyttäen, että koulukodeissa olisivat kaikki paikat täynnä, olisi Ryttylässä (IV osasto), Bengtsårissa, Toivolassa ja Kullatorpassa ilmakeuutiomäärä lasta kohden myös liian pieni, ollen 6.45—11.0 m³ välillä. Toivolan luokkahuoneiden ilmakeuutiomäärä on 2—3.5 m³ oppilasta kohden, siis täysin epätyydyttävä. Toivoniemen kouluhuone on niinkään liian matala, joten se ei vastaa asetuksia. Uusi koulurakennus olisi sielläkin tarpeen.

Siisteys yleensä olosuhteisiin nähden eri laitoksissa oli kaikin puolin tyydyttävä.

Ruuanvalmistusmahdollisuudet olivat yleensä hyvät. Ruoka oli hyvää ja monipuolista, mikä ilmenee seuraavassa yhdistelmässä esiintyvistä hoidokkien keskimääräisestä painon lisäyksestä vuodessa:

	Kg		Kg
Vastaanottokoti	2.5	Toivoniemi	2.2
Ryttylä	3.5	Tavola	4.0
Bengtsår	4.5	Kullatorppa	1.2
Toivola	3.3		

Kullatorpan pieneen painonlisäykseen vaikuttaa luonnollisesti se, että siellä pääasiallisesti on vajaaälyisiä lapsia.

Lapsille yleensä on annettu raakoja hedelmiä ja vihanneksia koko talven. Heikoimmat ovat saaneet kalanmaksajäljyä vitolin muodossa.

Ruoansäilytys tuotti vaikeuksia vastaanottokodissa kesäisin kun ei ollut kylmiä säiliöitä. Samoin ei myöskään Bengtsårissa ruoansäilytys vastannut terveydenhoidollisia vaatimuksia. Tässä suhteessa olivatkin korjaustoimenpiteet parhaillaan suunnittelun alaisina. Toivolassa ja Kullatorpassa on saatu uudet kellarit, joten ruoansäilytys niissä nyt on asiallista.

Vedensaanti Toivoniemessä ei ole oikein järjestetty, koska keittiössä kuin myös juomavetenä käytetään järvivettä, mikä johtoja myöten tulee Lohjan järvestä ja voi joskus olla mutaistakin. Bengtsåriissa juomavesi on huonona ruostuneiden vesijohtojen vuoksi.

Vaatetus yleensä oli moitteeton. Vuodevaatteet olivat hyvät ja tarkoituksenmukaiset.

Koulukoteihin sijoitettujen lasten hampaidenhoidosta huolehti edelleen kaupungin kouluhammasklinikan johtaja T. H. J. Ekman suorittaen hampaiden korjaukset kauempana sijaitsevilla laitoksissa lautakunnan tätä tarkoitusta varten hankkimilla välineillä. Vastaanotto- ja ammattioppilaskotien hoidokit sekä Toivolan koulukodin oppilaat kävivät tarpeen vaatiessa kouluhammasklinikassa.

Koulukotien oppilaille järjestettiin kevättalvella Nummen Tivolassa yhteiset hiihtokilpailut sekä syksyllä Ryttylässä kilpailut kenttärheilussa. Tällaiset eri laitosten väliset kilpailut ovat omiaan herättämään oppilaissa yhä suurempaa harrastusta urheiluun ja koituvat siten yleiselle terveydenhoidollekin hyödyksi.

Sofianlehdon pikkulastenkodin sekä Reijolan lastenkodin valvontalääkäri, lääketieteellisensiaatti R. Granholm jätti näissä laitoksissa kertomusvuonna vallinneesta terveydentilasta seuraavan sisältöisen selostuksen:

Sofianlehdon pikkulastenkodissa oli v. 1937 kevättalvella verrattain paljon vaikeita tautitapauksia, kuten keuhkokuumetta, ankaraa henkitorventulehdusta, influenssaa ja angiinaa, sekä useita kulkutautitapauksia. Niinpä sairasti 5 lasta tulirokkoa, 1 kurkumätä ja 12 vesirokkoa, minkätähden uusien lasten vastaanotto oli ajoittain estetty. Tulirokkoon sairastui myös 1 lastenhoitaja ja 2 harjoittelijaa ja usealla oli angiina ja influenssa. Vaikeimmin sairastuneet siirrettiin, mikäli mahdollista, sairaalaan hoidettaviksi.

Kaksi lasta kuoli, toinen hyvin äkilliseen keuhkokuumeeseen, toinen verenvuototautiin. Hoidettujen lasten lukumäärä oli 205 ja kuolleisuusprosentti siis 0.98.

Esiintyneet tautitapaukset näkyvät lähemmin seuraavasta yhdistelmästä:

Tauti	0—1 v. vanh. lapsia	Yli 1 v. vanh. lapsia	Yhteensä	Näistä hoidettiin sairaa- lassa	Kuoli
Vatsa- ja suolikatarri	10	5	15	—	—
Suun limakalvon tulehdus	—	6	6	—	—
Kurkkutulehdus	10	21	31	4	—
Kurkumätä	—	1	1	1	—
Influenssa	19	29	48	2	—
Henkitorventulehdus (äkillinen)	25	24	49	1	—
» (pitkäaikainen)	1	1	2	—	—
Keuhkokuume	3	9	12	5	1
Keuhkopussintulehdus (tub.) ..	1	—	1	1	—
Korvatulehdus	7	9	16	—	—
Märkämuodostus poskiontelossa	—	1	1	—	—
Imurauhastulehdus	4	6	10	—	—
Tulirokko	2	3	5	5	—
Vesirokko	6	6	12	—	—
Virtsatiehyeiden tulehdus	11	3	14	1	—

Tauti	0—1 v. vanh.	Yli 1 v. vanh.	Yhteensä	Näistä hoidettiin sai- raalassa	kuoli
	lapsia	lapsia			
Tippuri	1	—	1	1	—
Paise	2	2	4	—	—
Ihottumat	4	9	13	—	—
Riisitauti	13	3	16	—	—
Kouristus	1	—	1	—	—
Verenheikkous	2	2	4	—	—
Synnynnäinen heikkous	8	—	8	—	—
Verenvuototauti	1	—	1	1	1
Vesipää	—	1	1	—	—
Vajaakykyisyys	1	3	4	—	—
Kehitysvirheet	—	3	3	1	—
Tyrä	4	3	7	—	—
Solislun murtuma	—	2	2	—	—
Yhteensä	136	152	288	23	2

Reijolan lastenkodissa sattuneet tautitapaukset näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

Tauti	Tapauksia	Tauti	Tapauksia
Vatsa- ja suolikatarri	2	Suurentuneet nielurisat	7
Keltatauti	7	Ihottumat	3
Influenssa	26	Lapamato	2
Kurkkutulehdus	6	Yhteensä	85
Henkitorventulehdus	19		
Keuhkokuume	3	Näistä hoidettiin sairaalassa:	
Korvatulehdus	5	Keuhkokuume	2
Imurauhastulehdus	2	Tulirokko	2
Tulirokko	2	Tuberkuloosi imurauhasissa .	1
Tuberkuloosi imurauhasissa..	1	Yhteensä	5

Kuolemantapauksia ei Reijolassa ollut. Hoidettujen lasten lukumäärä oli 137.

Katson velvollisuuteni olevan tässäkin mainita, että Reijolan lasten-kodin muutenkin sopimaton karanteeniosasto on tullut vielä kylmemmäksi kuin ennen. Viime vuoden lopussa vallinneen pakkasen aikana oli lämpö lasten makuuhuoneessa, ulkoseinän ja lattian rajassa usein aamulla 0-as-teessa eli vähän sen ylitse, vaikka huonetta lämmitettiin kahdesti päivässä.

Menot ja tulot

Lastensuojelutoiminnan aiheuttamat bruttomenot nousivat v. 1937 lautakunnan tilinpäätöksen mukaan 16,618,352: 55 markkaan jakautuen seuraaviin eriin:

Lastensuojelulautakunta	Mk	1,019,807: —
Kasvatuksellisesti laiminlyötyjen lasten koulukodit	»	3,261,615: 75
Vastaanotto- ja ammattioppilaskodit	»	612,445: 10
Toivolan koulukoti	»	947,775: 05
Lastenkodit	»	2,446,330: 65
Keuhkotautisten lasten hoito	»	597,049: —
Sijoitus yksityishoitoon ja jatko-opetus	»	4,615,757: 70
Lastenhoidonneuvolat	»	156,670: 70
Tylsämielisten, aistiviallisten ja raajarikkoisten lasten erikoishoito ja opetus	»	360,317: 50
Lastenvalvojan kansliamenot sekä aviottomain lasten avustaminen	»	49,035: 85
Lasten hammashoito, kesävirkestystoiminta sekä matkakulut	»	136,090: 60
Maatilat	»	1,869,457: 65
Avustukset yksityisille lastensuojeluyhdistyksille	»	546,000: —
Yhteensä Mk		16,618,352: 55

Näiden menojen lisäksi oli rakennustoimiston tilille viety allamainittujen lastenhuoltolaitosten huoneistojen korjauskustannuksia seuraavat määrät:

Bengtsårin koulukoti	Mk	119,966: 80
Tavolan koulukoti	»	3,965: —
Ryttylän koulukoti	»	146,034: 55
Toivoniemen koulukoti	»	100,968: 50
Vastaanotto- ja ammattioppilaskoti	»	11,715: 85
Toivolan koulukoti	»	59,286: 20
Sofianlehdon pikkulasten koti	»	86,923: 25
Reijolan lastenkoti	»	31,177: 05
Kullatorpan lastenkoti	»	43,765: 45
Yhteensä Mk		603,802: 65

Lastensuojelutoiminnasta aiheutuneet tulot nousivat v. 1937 6,990,623: 55 markkaan jakautuen seuraaviin eriin:

Lastenhoidosta saatua korvausta:

valtiolta	Mk	416,920: 85	
vierailta kunnilta	»	915,084: 05	
yksityisiltä korvausvelvollisilta ..	»	531,414: 20	Mk 1,863,419: 10
Koulukotien valtionapu v:ltä 1937	»	2,093,866: 35	
Koulukotien oppilastöistä	»	97,511: 60	
Ammattioppilaskodin hoidokeilta	»	41,505: —	
Maatilat tilittäneet:			
Bengtsårin tila	Mk	462,048: 05	
Toivoniemen tila	»	295,800: 10	
Ryttylän ja Siltalan tilat	»	864,542: 50	
Toivolan tila	»	381,490: 95	Mk 2,003,881: 60
Laitosten ja maatilojen henkilökunnan suorittamat luontoisetujen korvaukset			
			» 890,439: 90
Yhteensä Mk		6,990,623: 55	

Kun nämä tulot vähennetään edellä mainittujen kustannusten yhteisummasta, 17,222,155: 20 markasta, jää kaupunginkassaa rasittaviksi nettomenoiksi 10,231,531: 65 markkaa eli 423,864 markkaa enemmän kuin edellisenä vuonna.

Koulukoteihin kuuluvien tilojen maatalouskirjanpidossa, jossa on huomioitu myöskin vuoden lopussa olevat maatalousvarastot, tehtiin tilinpäätös siten, että laitosten käyttämistään rakennuksista maatiloille suorittamat vuosivuokrat, Bengtsåriissa 197,000 markkaa, Toivoniemessä 53,100 markkaa, Ryttylässä 249,000 markkaa ja Toivolassa 96,600 markkaa eli yhteensä 595,700 markkaa, joista laitosten tuloihin sisältyy 40 %:n valtionapu, siirrettiin kaupunginkassaan kaupungin näihin kiinteistöihin sijoittamien pääomain korkojen ja kuoletusten hyvitykseksi. Näiden suoritusten sekä erinäisten maanparannus- ja rakennuskustannuksien lyhennysten jälkeen osoitti maataloustilien päätös voittoa Toivoniemessä 9,974: 90 markkaa, Ryttylässä 1,603: 65 markkaa ja Toivolassa 8,317: 60 markkaa, mutta Bengtsåriissa tappiota 11,663: 60 markkaa. Kaikkien tilojen yhteiseksi voitoksi jäi näinmuodoin ainoastaan 8,232: 55 markkaa, mikä mainittujen laitosten valtionapua koskevassa lopputilityksessä on vähennetty valtionavun perusteena olevista vuosimenoista.

Eri laitosten varsinaiset menot, yksityishoitoon lähetettyjen lasten vaatus sekä henkilökunnan luontoiseduistaan suorittama korvaus toimihenkilöiden palkoista poisluetuina, nousivat v. 1937 seuraaviin määriin.

	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Lasta ja vuotta kohden, mk
Sofianlehdon pikkulastenkoti	1,360,412: 85	36: 61	13,361: 43
Reijolan lastenkoti	393,086: 35	32: 61	11,902: 81
Kullatorpan lastenkoti	296,390: 75	25: 21	9,199: 99
Vastaanottokoti	459,903: 25	24: 43	8,918: 54
Ammattioppilaskoti	100,600: 85	14: 90	5,439: 09
Toivolan koulukoti	853,815: 55	30: 75	11,226: 32
Bengtsårin koulukoti	951,867: 05	41: 72	15,229: 54
Tavolan koulukoti	178,226: 45	19: 07	6,958: 99
Ryttylän koulukoti	1,494,290: —	33: 87	12,361: 54
Toivoniemen koulukoti	334,326: 25	26: 15	9,545: 45
Yhteensä	6,422,919: 35	31: 58	11,527: 25

Seuraava taulukko osoittaa eriteltyinä varsinaiset lastenhoitomenot eläuspäivää kohden lastensuojelulautakunnan alaisissa laitoksissa v. 1937:

Menoerä	Lastenkodit				Vastaa- nottokoti	Ammatti- oppilaskoti	Koulukodit					Kaikkiaan
	Sofian- lehto	Reijola	Kulla- torppa									
				Toivola			Bengtsstr	Tavola	Ryttylä	Toivo- niemi		
P e n n i ä												
Palkkaukset	1,580	1,792	1,425	820	508	1,569	2,000	1,028	1,491	1,218	1,456	
Vuokra, lämpö ja valo	1,112	697	319	787	98	425	996	77	713	407	693	
Ruokinta	435	419	389	505	536	565	650	496	621	605	536	
Vaatetus ja kalusto	298	256	272	217	243	348	331	204	342	227	296	
Muut menot	236	97	116	114	105	168	195	102	220	158	177	
Yhteensä	3,661	3,261	2,521	2,443	1,490	3,075	4,172	1,907	3,387	2,615	3,158	

Ottaen huomioon myöskin rakennustoimiston omilla määrärahoillaan eri lastenhuoltolaitoksissa suorittamat huoneustojen korjauskustannukset, yhteensä 603,802: 65 markkaa, saadaan keskikustannukseksi lasta ja päivää kohden kaikissa laitoksissa 34: 55 markkaa sekä lasta ja vuotta kohden 12,610: 90 markkaa.

Pääasiallisesti palveluskunnan palkkojen uudelleen järjestelyn ja ruoka-aineiden hinnan kallistumisen johdosta ovat keskimääräiset lastenhoitokustannukset eri laitoksissa — Sofianlehdon pikkulastenkotia, vastaanotto-kotia ja Toivoniemen koulukotia lukuunottamatta — kohonneet 1: 68 markkaa lasta ja päivää kohden edelliseen vuoteen verrattuna. Kullatorpassa, Ryttylässä ja varsinkin Bengtsärissa on tähän hoitopäivien kallistumiseen kiinteiden menojen kohdalta vaikuttanut erikoisesti sekin seikka, ettei näissä laitoksissa ole ollut pitkin vuotta täyttää määrää hoidokkeja.

Palkkojen osalle tulee tästä hoitokustannusten kohoamisesta 96 penniä, ruokaan 22 penniä, lämpöön ja valoon 18 penniä sekä 32 penniä muihin laitosten yleisiin menoihin.

Lahjoitusrahastot

Lastensuojelulautakunnalle kuuluivat seuraavat lasten hyväksi lahjoitetut, rahatoimiston hoidossa olevat rahastot, joiden pääoma ja käytettävissä olevat korkovarot joulukuun 31 p:nä 1937 nousivat seuraaviin määriin:

	Pääoma, mk	Korot, mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusrahasto turvatto-		
mille äideille ja lapsille	40,000: —	5,086: 80
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	7,944: 30	290: —
Bergman-puolisoiden lahjoitusrahasto jatko-		
opetuksen hankkimiseksi turvattomille lap-		
sille	61,000: —	2,237: 50
M. Kotschakin lastenvaateusrahasto	51,400: —	11,501: 95
Aina ja Ivar Gordien lahjoitusrahasto	32,404: 10	—
Johan Gustaf Rosenbergin rahasto	11,283: 10	594: 80
Lasten kesäsiirtolain rahasto	19,331: 30	1,019: 05
Yhteensä	223,362: 80	20,730: 10

Hyvösen lastenkoti

Lastensuojelurahastoihin kuuluu myöskin aviopuolisoiden G. ja M. Hyvösen kaupungille lahjoittama omaisuus, jonka pääoma oli kertomusvuoden lopussa 2,075,224 markkaa sekä käytettävissä olevat korkovarot 363,567: 40 markkaa. Tämän rahaston korkovaroilla ylläpidetään Kotkan kadun talossa n:o 14 n. 30 hoitopaikkaa käsittävää lastenkotia puutteenalaisille suomea tai ruotsia puhuville eri ikäisille lapsille. Ansaitsee samalla mainita, että näille lapsille ostettiin kertomusvuoden lopulla Enäjärven rannalta Vihdin pitäjässä Ukkola-niminen palstatila kesäkodiksi 190,000 markan hinnasta, ja on palstalla sijaitsevat rakennukset sittemmin korjattu melkoisin kustannuksin erittäin hyvään kuntoon. Lastenkodin hallintoa

hoitaa lastensuojelulautakunnan kolmeksi vuodeksi kerrallaan valitsema johtokunta, johon v:ksi 1937—39 valittuina kuuluivat tarkastaja M. Sillanpää puheenjohtajana sekä muina jäseninä lastentarhaintarkastaja E. Borenius, kansakoulujen taloudenhoitaja S. Ojanne, varatuomari L. Silvenius ja professori A. Ylppö.

Lastenkodin johtajattarena sekä samalla johtokunnan sihteerinä toimi neiti I. Siirala ja lääkärinä lääketieteellisensiaatti R. Granholm. Lisäksi kuului laitoksen henkilökuntaan lastentarhanopettaja, 2 lastenhoitajaa, keittäjä, siivooja ja ompelija. V:n 1937 aikana lastenkodin henkilökunnassa tapahtuneista muutoksista mainittakoon, että lastentarhanopettaja M. Virola erosi kertomusvuonna toimestaan 8 vuotisen toiminta-aikansa jälkeen.

Lapsia oli kodissa kaikkiaan 32, joista poikia 13 ja tyttöjä 19. Lasten ikä vaihteli 2 vuodesta 17 vuoteen. Hoitopäiviä oli kaikkiaan 11,122.

Vuoden aikana lasten keskuudessa sattuneista sairaustapauksista mainittakoon 16 influenssatapausta, 6 keuhkoputki- ja ilmatiehytkatarritapausta, 4 anginatapausta sekä 1 tuhkarokkotapaus.

Lastenkodin menot v. 1937 olivat seuraavat:

Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk	Menoerä	Kaikkiaan, mk	Lasta ja päivää kohden, mk
Palkat	130,463:	— 11: 73	Lämpö ja va-		
Talous	86,105:	30 7: 74	laistus	11,242:	80 1: 01
Vaatetus	23,449:	40 2: 11	Vuokra	50,000:	— 4: 50
Kalusto	6,762:	50 —: 61	Kulungit	30,703:	45 2: 76
Yhteensä				338,726:	45 30: 46

Tuloja kertyi kaikkiaan 342,141: 30 markkaa, joista säästöä edellisestä vuodesta 2,073: 35 markkaa, säätiön varoja ¹⁾ 250,000 markkaa, lasten elatusmaksuja 39,431 markkaa, henkilökunnan suorittamia luontoisetujen korvauksia 40,630 markkaa, muita tuloja 9,795: 50 markkaa ja korkotuloja 211: 45 markkaa. Säästöä jäi v:een 1938 3,414: 85 markkaa.

¹⁾ Tähän on laskettu myös arvioitu vuokra 50,000 markkaa.